

Zofia Ratajczak

Jubileusz 30-lecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (1976-2006) : rodowód - instytucjonalizacja - rozwój - zamierzenia

Chowanna 2, 169-217

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 2007	R. L (LXIII)	T. 2 (29)	s. 169–217
------------	--	---------------	-----------------	--------------	------------

Jubileusz 30-lecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego (1976–2006) Rodowód – instytucjonalizacja – rozwój – zamierzenia*

Rodowód

Korzeni górnośląskiej pedagogiki i psychologii należy szukać w okresie międzywojennym. W 1928 roku powołano do życia w Katowicach Instytut Pedagogiczny (zob. Czernichowski, 1930, s. 19). Rolą Instytutu Pedagogicznego – jak podaje jego pierwszy dyrektor Edmund Czernichowski – było przyśpieszenie „procesu [...] duchowej unifikacji (Śląska z macierzą), a zadanie to przypada w udziale przede wszystkim szkole polskiej na Śląsku, która, chcąc sprostać temu zadaniu, musi stanąć na bardzo wysokim poziomie, musi przewyciężyć wewnętrzną wartością swoją szkołę niemiecką. Do tego potrzeba odpowiednich wykonawców, potrzeba nauczycieli, stoją-

* Wybrane fragmenty tego artykułu opublikowano w „The New Educational Review” (2006, nr 3–4) oraz w książce okolicznościowej, wydanej z okazji przyznania przez Senat Uniwersytetu Śląskiego Panu Profesorowi Wincentemu Okoniowi godności doktora *honoris causa*, pt.: *Wincenty Okoń. Doctor „honoris causa” Universitatis Silesiensis*, pod redakcją naukową S. Juszczyka (Katowice 2006).

cych na wysokości swego zadania, gruntownie wykształconych, do swego zawodu należycie przygotowanych, jednym słowem, trzeba stworzyć elitę wśród szerokich sfer nauczycielstwa, której działalność promieniować będzie na całym Śląsku i w ten sposób przyczyni się do stopniowego podnoszenia się poziomu całego społeczeństwa” (C z e r n i c h o w s k i, 1930, s. 24).

Instytut Pedagogiczny w Katowicach w swoim planie pracy, oprócz omówienia działalności dydaktycznej, naukowej, zapowiedzi prowadzenia biblioteki pedagogicznej i pracowni psychologicznej, kierowania szkołami doświadczalnymi, zawarł projekt wydawania periodycznego biuletynu Instytutu (zob. *Instytut Pedagogiczny w Katowicach*, 1928, s. 5). Bogata działalność Instytutu koncentrowała się głównie na kształceniu i doksztalceniu nauczycieli różnych specjalności. W dziale *Kronika Instytutu Pedagogicznego*, publikowanego w latach międzywojennych na łamach „Chowanny”, informowano o pracach dydaktycznych i organizacyjnych, a w tym o wykładach pedagogicznych i zakresach kursów organizowanych przez Instytut (np. „Chowanna” 1931, z. 1; 1934, z. 3 i 5) oraz zasadach i celach działalności przedmiotowych ognisk metodycznych (zob. „Chowanna” 1936, z. 2). Przedstawiano także szczegółowe sprawozdania z działalności Szkolnej Poradni Psychologicznej przy Instytucie Pedagogicznym (zob. „Chowanna” 1936, z. 7–8, s. 363–367; z. 10, s. 461–463).

Utworzenie Instytutu było więc wyrazem dążenia wojewódzkich władz oświatowych do umożliwienia nauczycielom pracującym na Śląsku zdobycia i pogłębienia wiedzy pedagogicznej. Miejsce powstania Instytutu Pedagogicznego – Katowice, było bardzo ważne. Śląsk po latach oderwania od Polski potrzebował polskich tradycji pedagogicznych. Polska kultura, nauka i oświata były wyznacznikiem przynależności tych ziem do macierzy (B u d n i a k, 1999, s. 8).

Pismo naukowe Instytutu Pedagogicznego, zgodnie z tytułem zaczerpniętym z dzieła B.F. Trentowskiego „*Chowanna*”, czyli *system pedagogiki narodowej*, miało charakter interdyscyplinarny, poruszało problematykę filozoficzną, psychologiczną, społeczną i historyczną, pedagogiczną i kulturową. W przejściu tytułu (Chowanna to legendarna słowiańska (serbska) opiekunka dzieci – zob. W. B o b r o w s k a - N o w a k, 1993, s. 170; S t o p i ń s k a - P a j ą k, 1987, s. 7) można się dopatrywać chęci rozwijania i kontynuowania pedagogiki narodowej i wychowania państwowego na kartach periodyku. Pierwszy, podwójny numer periodyku został wydany w lutym 1929 roku pod tytułem „*Chowanna*”, *kwartalnik pedagogiczny poświęcony naukowym zagadnieniom wychowania* (B u d n i a k, 1999).

Zdaniem Agnieszki S t o p i ń s k i e j - P a j ą k (1984, s. 42), „Chowanna” jako organ wydawniczy Instytutu miała stanowić symbol polskości,

miała pełnić w regionie śląskim funkcję krzewiciela i popularyzatora polskiej kultury pedagogicznej, a jednocześnie miała świadczyć o żywotności polskich tradycji wychowania.

W tym czasie na Śląsku były wydawane jeszcze inne czasopisma podejmujące problematykę wychowawczą. Należały do nich: „Miesięcznik Pedagogiczny”, „Szkoła Śląska”, „Poradnik Nauczycielski Samokształceniowo-Bibliograficzny” oraz „Szkolnictwo Zawodowe”, „Szkoła Pszczyńska”, także kilka dodatków do innych periodyków, np. „Dodatek Szkolny dla Rodziców Polskich” czy „Dom i Szkoła”. W porównaniu z „Chowaną” pisma te były wydawane przez krótszy okres, miały ograniczony zasięg terytorialny i tematyczny oraz charakter popularyzatorski, a nie naukowy. Również na tle ogólnopolskich periodycznych wydawnictw pedagogicznych (tj. „Przegląd Pedagogiczny”, „Muzeum”, „Oświata i Wychowanie”) „Chowanna” zajmuje jedno z czołowych miejsc ze względu na różnorodność podejmowanej tematyki, skupienie w zespole redakcyjnym wybitnych naukowców z całego kraju, zamieszczanie artykułów o wysokim poziomie naukowym, wskazywanie nauczycielom sposobów samokształcenia i rezultatów przeprowadzonych badań psychopedagogicznych (zob. Budniak, 1999, s. 8–9). W okresie międzywojennym redaktorami „Chowanny”, a stąd współpracownikami Instytutu Pedagogicznego, byli m.in. profesorowie: Zygmunt Mysłakowski (Kraków), Mieczysław Ziemnowicz (Lwów, Kraków), Bohdan Nawroczyński (Warszawa), Stefan Szuman (Kraków), Florian Znaniński (Poznań), Stefan Błachowski (Poznań), Jan S. Bystron (Warszawa), Stanisław Łempiński (Lwów) czy Helena Radlińska (Warszawa).

W marcu 1945 roku Kurator Okręgu Szkolnego na Śląsku J. Smoleń powołał Kuratorium Instytutu Pedagogicznego i pełnienie funkcji organizatora i kierownika Instytutu Pedagogicznego powierzył profesorowi Józefowi Pieterowi, który zorganizował w nim trzy kierunki studiów, uruchomił bibliotekę pedagogiczną oraz ośrodek poradnictwa pedagogicznego (Pieter, 1964, s. 360). Oprócz prac badawczych autorów z różnych ośrodków akademickich zamieszczano na łamach „Chowanny” sprawozdania i relacje np. z badań psychologiczno-pedagogicznych przeprowadzanych w ramach pracy Sekcji Psychologicznej Absolwentów Instytutu Pedagogicznego pod kierownictwem Stefana Szumana (zob. „Chowanna” 1946, z. 3–6, s. 31–33). Te publikacje są źródłem informacji o zorganizowanej pedagogicznej i psychologicznej działalności naukowo-badawczej oraz dydaktycznej na Górnym Śląsku.

„Chowanna” jest półrocznikiem, do dziś Kolegium Redakcyjne mieści się na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, a jej redaktorami naczelnymi stają się kolejni dziekani. Należy ona do najstarszych w Polsce czasopism pedagogicznych, cieszących się uznaniem polskiego środowiska pe-

dagogów. Po zmianie w 2002 roku składu Rady Naukowej czasopismo zmieniło swój profil na teoretyczny, a publikowane na łamach czasopisma teksty stały się impulsem do refleksji i szerokiej dyskusji nad stanem nauk o wychowaniu (*Nauki o wychowaniu w ponowoczesnym świecie*), nad problemami współczesnego kształcenia i wychowania (*Z zagadnień niepełnosprawności, Dziś i jutro edukacji dorosłych, Współczesny nauczyciel w koncepcjach pedeutologicznych i praktyce edukacyjnej*), problemami pomocy psychologicznej (*Psychologia bliżej życia*), otwartym problemem resocjalizacji (*Resocjalizacja młodzieży niedostosowanej społecznie*). Każdy z woluminów jest recenzowany przez dwóch członków Rady Naukowej lub poproszonych o to profesorów. Dzięki staraniu Redakcji wpisano ten półrocznik na listę czasopism punktowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W 1950 roku Instytut Pedagogiczny został włączony do nowo powstałej w Katowicach Wyższej Szkoły Pedagogicznej, a od 1952 roku rozpoczęła swe funkcjonowanie Katedra Pedagogiki, kierowana przez profesora Józefa Pietera, psychologa, pedagoga i filozofa, a od 1956 roku – rektora WSP (K o w o l i k, 2004, s. 387). Zdaniem Henryka G ą s i o r a i współpracowników (1978, s. 146), placówka ta inicjowała badania naukowe oraz wyznaczała ogólny kierunek zajęciom dydaktycznym z nauk pedagogicznych na studiach humanistycznych i matematyczno-fizycznych. Jako oddzielny kierunek studiów pedagogika zaczęła się rozwijać w WSP od 1959 roku, obejmując początkowo wyłącznie grupy pracujących nauczycieli. Do czołowych organizatorów, inicjatorów i opiekunów badań pedagogicznych prowadzonych w uczelni należeli w tym okresie: prof. dr Józef Pieter, doc. dr hab. Jan Bohucki – dziekan Wydziału Humanistycznego, a następnie kierownik Zakładu Dydaktyki, prof. dr hab. Jan Zborowski i prof. dr hab. Józef Madeja. Pod koniec 1967 roku Pan Profesor Józef Pieter czynił starania o przekształcenie WSP w Śląską Akademię Pedagogiczną, lecz tej koncepcji były przeciwne ówczesne wojewódzkie władze partyjne PZPR.

Instytucjonalizacja

9 czerwca 1968 roku na podstawie ustawy z 5 listopada 1958 roku o szkolnictwie wyższym WSP została połączona z Filią Uniwersytetu Jagiellońskiego w Katowicach, tworząc Uniwersytet Śląski. Strukturę Uniwersytetu regulowało zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 31 lipca 1968 roku. Pedagogika i psychologia rozwijały się w struk-

turze Wydziału Humanistycznego, w ramach dwóch katedr: Katedry Pedagogiki, kierowanej przez doc. dr. hab. Jana Bohuckiego oraz Katedry Psychologii, kierowanej przez prof. dr. Józefa Pietera. Fuzja tych katedr doprowadziła w dniu 26 czerwca 1969 roku do powstania Instytutu Pedagogiki i Psychologii, w którym rozpoczęły swe funkcjonowanie dwa zakłady: Zakład Psychologii kierowany przez prof. dr. Józefa Pietera (będącego także dyrektorem Instytutu) oraz Zakład Pedagogiki, którego pierwszym kierownikiem był doc. dr. hab. Jan Bohucki (zob. Grzybowa, 1997, s. 141–145), a od 1971 roku doc. dr. hab. Adolf Molak (zob. Golec, Bojda, red., 1995, s. 149), pełniący jednocześnie funkcję zastępcy dyrektora Instytutu. Od tego czasu nastąpił rozwój studiów pedagogicznych – oprócz studiów stacjonarnych w ramach Instytutu funkcjonowało Zaoczne Studium Pedagogiki oraz Wieczorowe Studium Pedagogiki (na studiach zaocznych i wieczorowych z pedagogiki prowadzone były także prace magisterskie w zakresie psychologii) oraz miały miejsce dalsze zmiany w strukturze organizacyjnej Instytutu. W roku akademickim 1971/1972 powstał Zakład Nowych Technik Nauczania i Dydaktyki Szkoły Wyższej, którym kierowali kolejno: doc. dr. hab. Wanda Bobrowska-Nowak, doc. dr. Jan Poplucz, a od 1974 roku dr. inż. Tadeusz Bydliński. 1 października 1973 roku powołano Zakład Historii Wychowania, którego kierownikiem została doc. dr. hab. W. Bobrowska-Nowak, oraz Zakład Praktyk Pedagogicznych i Metodyk Szczegółowych, którego kierownictwo powierzono dr. Zdzisławowi Rabickiemu.

Pierwsze koncepcje badawcze Zakładu Pedagogiki realizowane pod kierunkiem doc. dr. hab. Jana Bohuckiego obejmowały zagadnienia z zakresu: pedeutologii, teorii wychowania, dydaktyki szkoły wyższej oraz historii oświaty i miały na celu unowocześnienie metod nauczania oraz wychowania, integrowanie środowiska wychowawczego i kształtowanie osobowości nauczycieli. Doc. dr. hab. Adolf Molak zainicjował badania dotyczące teorii funkcjonowania szkoły oraz struktury klasy przy wykorzystaniu technik socjometrycznych.

Psychologia w Uniwersytecie Śląskim funkcjonowała początkowo w ramach różnych jednostek organizacyjnych; rozrastając się, dążyła do uzyskania autonomii i samodzielności organizacyjnej. Studia stacjonarne z psychologii zostały uruchomione od roku akademickiego 1968/1969 i miały związek z rozwojem kadry naukowej psychologów, a w niedalekiej przyszłości z instytucjonalizacją tej dyscypliny w ramach utworzonego w późniejszym okresie Instytutu Psychologii (Gąsior, Czarnacki, Ratajczak, 1978, s. 152). W roku akademickim 1970/1971 w pionie psychologii Instytutu Pedagogiki i Psychologii funkcjonowały już dwa zakłady: Zakład Psychologii (kierowany przez prof. dr. Józefa Pietera) i Zakład Psychologii Pracy, kierowany początkowo przez prof. dr. hab.

Józefa Zimnego, a od 1972 roku przez doc. dr Zofię Ratajczak. Zakład Psychologii Rozwojowej i Wychowawczej powstał w roku akademickim 1972/1973, a jego kierownictwo powierzono doc. dr hab. Marii Bolechowskiej. Zakładem Psychologii Ogólnej od 1973 roku kierował doc. dr Augustyn Barczyk, a od 1975 roku doc. dr Kazimierz Czarnecki – zakład ten stał się podstawową jednostką badawczą w pionie psychologii. Analiza struktury organizacyjnej wskazuje, że w strukturze pionu psychologicznego funkcjonował wtedy zakład ogólny oraz skupione wokół niego zakłady specjalistyczne.

Od 1 sierpnia 1973 roku Instytut Pedagogiki i Psychologii rozpoczął swe funkcjonowanie w strukturze nowo powołanego Wydziału Nauk Społecznych, gdzie oprócz studiów dziennych funkcjonowało Zaoczne Studium Pedagogiki oraz Wieczorowe Studium Pedagogiki i Podyplomowe Studium Pedagogiczne w zakresie organizacji i zarządzania szkolnictwem. W tym okresie Instytut zatrudniał 55 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 25 pedagogów i 30 psychologów. W obu pionach prowadzono odrębne dyskusje merytoryczne na temat koncepcji prac doktorskich (uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki i psychologii miała wtedy Rada Wydziału Nauk Społecznych) i tematów prac badawczych oraz imprez naukowych. Instytut prowadził też usługowe zajęcia dydaktyczne dla studentów innych wydziałów, co prowadziło do dalszego zwiększenia jego kadry naukowo-dydaktycznej oraz kolejnych zmian strukturalnych.

W dniu 29 lipca 1974 roku zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki Instytut Pedagogiki i Psychologii został rozdzielony na Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii. Funkcję dyrektora Instytutu Pedagogiki sprawowali kolejno: doc. dr hab. Adolf Molak (1974–1976) – zob. W. Bobrowska-Nowak, D. Drynda, red., 1998, s. 141–142; doc. dr Henryk Gąsior (1976–1978) – zob. F. Bocian, 1998, s. 166–174; doc. dr hab. Włodzimierz Goriszowski (1978–1980) – zob. P. Kowolik, 1999, s. 202–206, a następnie doc. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak (1980–1981) – zob. P. Kowolik, 2002, s. 17–21. Struktura Instytutu Pedagogiki liczyła wtedy 6 jednostek, obejmując utworzone dalsze trzy nowe zakłady: Zakład Pedagogiki Społecznej, kierowany przez doc. dr. Henryka Gąsiora, Zakład Organizacji i Zarządzania Oświatą, kierowany przez doc. dr. hab. Włodzimierza Goriszowskiego oraz Zakład Pedagogiki Pracy, kierowany przez doc. dr. Jana Poplucza. Na studiach pedagogiki prowadzono kilka specjalizacji, tj.: pedagogikę szkolną, pedagogikę przedszkolną, pedagogikę opiekuńczą oraz pedagogikę resocjalizacyjną. Czyniono także przygotowania do utworzenia nowego kierunku studiów: pedagogiki pracy na studiach stacjonarnych i studiach dla studentów pracujących. Prowadzono także studia drugiego stopnia dla

absolwentów wyższych szkół nauczycielskich w zakresie pedagogiki szkolnej i resocjalizacyjnej. W roku akademickim 1976/1977 Instytut kształcił już 1225 studentów. W autonomicznym Instytucie Pedagogiki przyjęto następujące podstawowe kierunki badań, z których wiele kontynuowanych jest do dziś: modernizacja i funkcjonowanie systemu oświatowego, kształcenie i doskonalenie nauczycieli, organizacja i zarządzanie szkolnictwem, jednolity system wychowania, funkcje wychowawcze i wpływ zespołów pracowniczych na postawy pracowników, pedagogika szkoły i pedagogika pracy, dydaktyka szkoły wyższej i problemy wychowania akademickiego, funkcjonowanie organizacji młodzieżowych, socjalizacja i resocjalizacja dzieci i młodzieży, integracja środowiska społecznego, w tym środowiska akademickiego, rola i wpływ oddziaływania środków masowego przekazu na młodzież, a ponadto dzieje instytucji i rozwój oświaty oraz myśl pedagogiczna regionu i całego kraju.

Instytut Pedagogiki rozwinął działalność na rzecz regionu poprzez: podejmowanie eksperymentów w szkołach, organizowanie praktyk studenckich, seminariów i konferencji popularnonaukowych, wydawanie ekspertyz, podejmowanie prób wdrażania nowego modelu edukacji, modelu integracji środowiska społecznego oraz prace nad realizacją w szkole przedmiotu „wychowanie do życia w rodzinie” (Gąsior, Czarniecki, Ratajczak, 1978, s. 146–152).

Również w Instytucie Psychologii sukcesywnie następowały zmiany strukturalne. Zakład Psychologii Klinicznej został utworzony w roku akademickim 1973/1974, a jego kierownictwo objął dr Jan Stanik. Zakład Psychologii Społecznej powstał w roku akademickim 1975/1976 pod kierownictwem doc. dr hab. Wilhelminy Wosińskiej. Funkcje dyrektora Instytutu Psychologii pełniły kolejno: doc. dr hab. Wilhelmina Wosińska (1976–1981) oraz prof. dr hab. Zofia Ratajczak (1981–1984). Do osiągnięć Instytutu Psychologii w tym okresie możemy zaliczyć uruchomienie podstawowych specjalizacji: psychologii pracy, psychologii wychowania i psychologii klinicznej, znaczący rozwój kadry naukowej oraz wzrost uczestnictwa w krajowym życiu naukowym i w rozwiązywaniu praktycznych problemów środowiska regionu śląskiego przez: podejmowanie tematów węzłowych, międzyresortowych, rządowych oraz zleconych przez jednostki gospodarki uspołecznionej, w tym przemysłu. Problematyka prowadzonych badań naukowych była szeroka, często miała wymiar stosowany i obejmowała np. warunki optymalizacji roli psychologa szkolnego oraz problematyki klasowych zespołów wyrównawczych, reedukacja uczniów, a w ramach psychologii pracy: mechanizmy zachowań w sytuacjach innowacyjnych w środowisku pracy, badania przydatności do pracy, psychologiczne podstawy kierowania organizacją i wiele innych. Instytut utworzył Poradnię Wychowawczo-Zawodową i Korekcyjną dla celów praktyk

zawodowych, świadcząca również usługi na rzecz dzieci i młodzieży oraz młodzieży studenckiej całego Uniwersytetu (Gąsior, Czarniecki, Ratajczak, 1978, s. 152–156).

Kadra naukowa obu Instytutów swe stopnie doktora habilitowanego uzyskiwała w ościennych uniwersytetach (np. w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) lub w instytutach PAN. Obydwa instytuty były obciążone zajęciami dydaktycznymi (prowadzonymi dla swoich studentów oraz dla studentów innych wydziałów, w ramach uzyskiwania przez tych drugich tzw. uprawnień pedagogicznych – w roku 1978 sekcje nauczycielskie istniały na 20 kierunkach studiów stacjonarnych w Uniwersytecie). Realizowane godziny dydaktyczne wielokrotnie przewyższały pensum wynoszące wówczas 270 godzin dla młodych pracowników nauki. Do dziś pracownicy Wydziału są bardzo obciążeni dydaktycznie, wynika to z kształcenia dużej liczby studentów, np. w roku akademickim 2005/2006 było ich ponad 3 600. Tak duże obciążenia dydaktyczne hamowały w przeszłości i nadal hamują rozwój naukowy wszystkich grup pracowników naukowo-dydaktycznych.

Zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 30 września 1976 roku utworzono Wydział Pedagogiki i Psychologii, do którego zostały przeniesione Instytut Pedagogiki i Instytut Psychologii, a siedzibą nowego Wydziału stał się budynek po byłej szkole podstawowej, mieszczący się przy ul. Tyszki 53 (obecnie M. Grażyńskiego), do którego dobudowano w 1979 roku standardowy hotel pracowniczy, zaadaptowany na pokoje pracowników naukowo-dydaktycznych (znajduje się w nim 70 pokoi o przeciętnej powierzchni 16 m² każdy), siedziby dyrekcji obu instytutów oraz sale seminaryjne. Budynek mają łączną powierzchnię użytkową równą 6729 m², w których znajduje się 26 sal dydaktycznych.

Infrastruktura

Do dziś Wydział funkcjonuje w obu budynkach, kształcąc już ponad 3400 studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na akredytowanych przez Państwową Komisję Akredytacyjną jednolitych studiach magisterskich (psychologia – akredytacja od 2004 roku) oraz na studiach pierwszego i drugiego stopnia (pedagogika – akredytacja od 2005 roku), od 1 września 2006 roku na studiach trzeciego stopnia (czyli studiach doktoranckich, prowadzonych w ramach obu kierunków studiów) oraz na

studiach podyplomowych (średnio około 500 słuchaczy w roku). W trakcie ostatnich trzech kadencji dziekańskich budynki były modernizowane (w latach 1999–2002 dobudowano aulę mieszczącą około 300 studentów, wyremontowano pomieszczenia biblioteki wydziałowej oraz salę Rady Wydziału) oraz (w latach od 2002 roku do 2006 roku) wyremontowano wszystkie sale dydaktyczne i pomieszczenia dziekanatu, wyposażając je w nowe meble oraz wymieniono wszystkie okna w obu budynkach. Wszystkie sale dydaktyczne wyposażone są w nowoczesne zestawy projekcyjne: projektoskop-ekran, a kilka sal (np. 101, 107, 108, 201, 203, 209) zaopatrzone zostało w wideoodtwarzacz VCR/DVD. Aula im. J. Pietera wyposażona jest w sprzęt audiowizualny – wideoprojektor, wizualizer, odtwarzacze VCR/DVD, system nagłośnienia oraz komputer, a aula i sala posiedzeń Rady Wydziału są klimatyzowane. W dziekanatach obsługa studentów odbywa się w sieciowym międzywydziałowym Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studentów (USOS). Dziekanaty do spraw studiów dziennych, zaocznych i wieczorowych są w pełni skomputeryzowane.

W skład Wydziału Pedagogiki i Psychologii wchodzi biblioteka wydziałowa, której działalność jest ściśle związana z kierunkiem rozwoju Wydziału i prowadzonymi tam badaniami naukowymi. Gromadzone zbiory z pedagogiki i psychologii są poszerzane o literaturę dotyczącą innych dyscyplin wiedzy, takich jak: socjologia, filozofia, religia czy medycyna. W zbiorach biblioteki znajdują się książki reprezentujące krajowe i zagraniczne środowiska akademickie z pedagogiki i psychologii oraz z pokrewnych dyscyplin. Księgozbiór specjalistycznej biblioteki wydziałowej liczy 84 758 woluminów. Biblioteka gromadzi także czasopisma naukowe (4500 woluminów) związane tematycznie z działalnością i kierunkiem rozwoju Wydziału. Posiada również dwie pełnotekstowe bazy czasopism psychologicznych i pedagogicznych: PscyINFO oraz PscyARTICLES. Po przystąpieniu w 2002 roku do opracowania elektronicznego zbiorów w systemie ProLib, opracowano już ponad 25 000 woluminów. Na terenie biblioteki istnieje także dostęp – poprzez klaster komputerowy, obejmujący 4 stanowiska – do pozostałych elektronicznych źródeł bibliograficznych Uniwersytetu Śląskiego, oraz do bibliotek zewnętrznych.

Budynki Wydziału Pedagogiki i Psychologii mają nowoczesne, strukturalne okablowanie sieciowe z zarządzalnymi węzłami, zapewniające szerokopasmowy transfer danych wewnątrz lokalnej sieci wydziałowej (LAN o przepustowości 100 Mb/s), a także połączenie poprzez łącze światłowodowe z siecią internetową. Duża przepustowość łączy zapewnia realizację wideokonferencji.

Do sieci LAN (170 punktów dostępowych) włączonych jest 128 komputerów klasy PC, w tym dwie dydaktyczne pracownie komputerowe (20 PC w multimedialnej konfiguracji sprzętowej; procesor Pentium IV 2,8

GHz, RAM 256 MB, HDD 80 GB, napędy optyczne DVD oraz CD-RW, monitor 15" kolor), dwie internetowe pracownie komputerowe (16 PC) przeznaczone dla studentów i pracowników Wydziału (istnieje tam dostęp do oprogramowania użytkowego OFFICE, wszystkich usług internetowych, profesjonalnego oprogramowania statystycznego SPSS, Statistica oraz do bazy pełnotekstowych czasopism psychologicznych PsycArticles), specjalizowana psychologiczna pracownia komputerowa (6 PC), biblioteka, czytelnia, katalogi, pomieszczenia administracji i obsługi, Samorządu Studenckiego i studenckich kół naukowych. Punkty dostępowe zainstalowane są w auli wydziału, kilku pracowniach dydaktycznych, obok pracowni komputerowych, a także we wszystkich pokojach nauczycieli akademickich. Wszystkie komputery dają możliwość korzystania z nowoczesnych programów komputerowych typu: edytor tekstu, arkusz kalkulacyjny, relacyjna baza danych, pakietów statystycznych oraz graficznych, wielu programów edukacyjnych, diagnostycznych w zakresie pedagogiki i psychologii oraz terapeutycznych, np. logopedycznych, a także z przeglądarki internetowej i poczty elektronicznej.

Instituty prowadzą własne strony WWW (<http://www.pedagogika.us.edu.pl/>, <http://www.ip.us.edu.pl/>) oraz fora dyskusyjne pedagogów i psychologów. Na tych stronach można znaleźć główne kierunki badań poszczególnych jednostek, spisy i charakterystykę najważniejszych prac zwartych, problematykę organizowanych konferencji naukowych, siatki studiów oraz opisy (sylabusy) poszczególnych przedmiotów, a nawet harmonogramy zajęć na wszystkich prowadzonych przez Wydział specjalnościach i rodzajach studiów.

Pracownicy dysponujący komputerem, włączonym w sieć globalną, mają dostęp do zasobów bibliotecznych oraz naukowych baz danych, a w tym – do pełnotekstowych baz danych kilku tysięcy czasopism naukowych z dziedziny nauk humanistycznych.

Z roku na rok poprawiają się także warunki studiowania dla studentów niepełnosprawnych – w 2005 roku ze środków PFRON wybudowano zewnętrzny podjazd dla osób niepełnosprawnych oraz przystosowano toaletę do ich potrzeb, a w 2006 roku przy budynku dydaktycznym wybudowano zewnętrzną windę dla niepełnosprawnych oraz podjazd wewnętrzny. Duże udogodnienia dla studentów i pracowników stanowią: parking zewnętrzny, parking dla gości Wydziału zbudowany w 2005 roku przed głównym wejściem na Wydział oraz parking dla pracowników Wydziału (około 50 miejsc), zlokalizowany z tyłu Wydziału, w dużej części sfinansowany przez prezydenta Katowic.

Rozwój

Pierwszym dziekanem Wydziału został jego organizator doc. dr Henryk Gašior (1976–1981) – zob. B a r c i a k, red. 1998, s. 29. Od tej pory Wydział Pedagogiki i Psychologii zaczął się rozwijać niezwykle dynamicznie. Zdaniem ówczesnych władz rektorskich „w nowej strukturze organizacyjnej Wydział ten lepiej spełniał doniosłe zadania w dziedzinie kształcenia zawodowych wychowawców i specjalistów dla zreformowanego systemu edukacji narodowej oraz psychologów dla oświaty i przemysłu” – zob. *10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978*, 1978, s. 32. Główne kierunki badań naukowych prowadzonych na Wydziale dotyczyły psychologicznych problemów funkcjonowania człowieka w sytuacji pracy, psychologicznych podstaw kształcenia zawodowego młodzieży, roli i miejsca szkoły w środowisku wielkoprzemysłowym, kształtowania kultury społecznej, podstaw przydatności zawodowej absolwentów szkół zawodowych w gospodarce i kulturze oraz modernizacji, organizacji i zarządzania szkolnictwem. Problematyka pedagogiki pracy i psychologii pracy w tym okresie była dominująca, prowadziła do bardziej szczegółowych badań naukowych, dotyczących np.: psychologicznych i pedagogicznych aspektów funkcjonowania rodziny górniczej, funkcji kierowania zespołami pracowniczymi i ich wpływu na postawę wobec obowiązków zawodowych, a także planowania funkcji wychowawczej w brygadach bądź oddziałach dużych zakładów przemysłowych.

Stan kadry samodzielnych pracowników nauki oraz bogaty dorobek naukowy całej społeczności akademickiej Wydziału zaowocował otrzymaniem w 1978 roku prawa nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych w obu prowadzonych dyscyplinach naukowych.

W 1981 roku zlikwidowany został Instytut Pedagogiki, a w jego miejsce zostały powołane następujące katedry: Badań Placówek Oświatowych (kierowana przez prof. dr. hab. Jana Poplucza), Pedagogiki Społecznej (kierowana przez docenta a następnie prof. dr. hab. Andrzeja Radziejewicz-Winnickiego), Wychowania Przedszkolnego i Nauczania Początkowego, zmieniona w 1993 roku na Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej (kierowana przez prof. dr. hab. Henryka Moroza – zob. P a l k a, 1996, s. 25–28 oraz K o w o l i k, 2006, s. 99–100), Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania (kierowana przez prof. dr. hab. Wandę Bobrowską-Nowak), Organizacji Oświaty, która funkcjonowała do 1986 roku (kierowana przez doc. dr. hab. Włodzimierza Goriszowskiego) oraz Pracownia Technologii Kształcenia.

W 1984 roku również w pionie psychologii nastąpiła podobna zmiana strukturalna. W miejsce Instytutu utworzono następujące katedry: Psychologii Ogólnej (kierowana przez prof. dr. hab. Zofię Ratajczak), Psychologii Rozwojowej (kierowana przez doc. dr. hab. Marię Bolechowską – zob.

Czarnicki, 2000, s. 319–324), Psychologii Zdrowia i Rozwoju Człowieka (kierowana przez prof. dr hab. Irenę Heszen-Niejodek), Społecznej Psychologii Kształcenia (kierowana przez prof. dr hab. Wilhelminę L. Wosińską) oraz Psychologii Klinicznej (kierowana przez doc. dr. hab. Jana M. Stanika).

W 1986 roku, czyli po 10 latach od powstania, na Wydziale kształciło się już, wraz ze słuchaczami studiów podyplomowych i Międzyuczelnianego Studium Doskonalenia Pedagogicznego, około 2500 osób. Kadre samodzielnych pracowników nauki stanowiło 2 profesorów i 14 docentów. W ciągu 10 lat swego istnienia Wydział wypromował 47 doktorów nauk humanistycznych, a jego progi opuściło 3697 absolwentów. „Wywierając silny wpływ na życie naukowe i kulturalne GOP, katowicka psychologia i pedagogika [...] odegrały znaczącą rolę w rozwoju tych dyscyplin nauki w Polsce” – pisano w „Dzienniku Zachodnim” w 1986 roku.

Do instytutowej formy organizacyjnej powrócono w obu pionach w latach dziewięćdziesiątych: katedry w pionie psychologii utworzyły Instytut w 1993 roku, a w pionie pedagogiki Instytut powstał na bazie katedr w 1995 roku. W tym samym roku z Wydziału wyłączono Centrum Rozwoju Kierowniczej Kadry Oświatowej, które stało się jednostką samodzielną, podległą dziekanowi.

W 1996 roku z Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej wydzielony został Zakład Dydaktyki Informatyki, przekształcony następnie w 1999 roku w Zakład Pedagogiki Medialnej (kierowany przez prof. UŚ dr. hab. Stanisława Juszczaka), Zakład ten po zmianie nazwy na Zakład Pedagogiki Mediów w dniu 1 lutego 2005 roku znalazł się w strukturze Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów, kierowanej przez prof. zw. dr. hab. Stanisława Juszczaka. Wcześniej, bo od 2003 roku, profesor S. Juszczak był kuratorem Katedry. Z Katedry tej w 2002 roku wyłonił się Zakład Arteterapii. Natomiast z Katedry Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania w 1996 roku wyłoniły się cztery zakłady: Pedeutologii (kierowany przez prof. dr hab. Barbarę Żechowską – zob. Pituła, 2001, s. 122–127), który w 2001 roku został połączony z Zakładem Zarządzania Oświatą; Pedagogiki Twórczości i Metod Badań, przemianowany 1 lutego 2005 roku na Zakład Pedagogiki Twórczości (kierowany przez prof. UŚ dr. hab. Władysława Łuszczuk); Teorii i Historii Kształcenia, przemianowany 1 lutego 2005 roku na Zakład Teorii Kształcenia (kierowany do 30 września 2006 roku przez prof. UŚ dr. hab. Danutę Dryndę, a od czerwca 2006 roku włączony do Katedry Dydaktyki Ogólnej); Pedagogiki Porównawczej i Praktyk Pedagogicznych, rozdzielony 1 lutego 2003 roku na Zakład Pedagogiki Porównawczej (kierowany przez prof. UŚ dr. hab. Piotra Barczyka) oraz Pracownię Praktyk Pedagogicznych (kierownik – dr Wojciech Zajac w okresie od 1 lutego 2003 do 30 sierpnia 2004 roku) oraz Zakład Zarządzania Oświatą (kierowany przez prof. UŚ dr. hab. Dorotę

Ekierst-Oldroyd), który w 2001 roku został zamieniony na Zakład Pedagogiki i Zarządzania Oświatą. Od 1 października 2006 roku kuratorem tego Zakładu został prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki.

W dniu 1 lutego 2005 roku na bazie Zakładu Pedagogiki Porównawczej powstała Katedra Teorii Wychowania, kierowana przez prof. dr hab. Teresę Borowską. W tym samym czasie została powołana Katedra Dydaktyki Ogólnej, kierowana przez prof. zw. dr hab. Wojciecha Kojsa, a w jej strukturze został powołany Zakład Metodyki Nauczania, kierowany przez prof. dr hab. Jerzego Zielińskiego. Od 1 października 2007 roku Katedrą kieruje prof. dr hab. J. Zieliński. Na bazie Katedry Badań Placówek Oświatowych powstała 1 października 2003 roku Katedra Pedagogiki Specjalnej, kierowana przez prof. dr hab. Adama Stankowskiego, w jej strukturze – Zakład Rewalidacji. W strukturze Katedry Pedagogiki Społecznej (kierowanej przez prof. zw. dr hab. Andrzeja Radziewicz-Winnickiego) powołano dwa zakłady: Pedagogiki Zdrowia (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Ewę Syrek) oraz Patologii Społecznej i Resocjalizacji (kierowany przez prof. UŚ dr hab. Annę Nowak). W 2005 roku Katedra Pedagogiki Społecznej obchodziła uroczyste w Teatrze im. Stanisława Wyspiańskiego w Katowicach 25-lecie swego funkcjonowania oraz 60-lecie urodzin i znaczącą rocznicę działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej Profesora Andrzeja Radziewicz-Winnickiego (zob. Syrek, Roter, oprac., 2005), w której uczestniczyło wielu pracowników Wydziału oraz przedstawicieli śląskiej pedagogiki.

Zmiany w strukturze Instytutu Psychologii nie były tak szerokie jak w Instytucie Pedagogiki i związane były z poszerzeniem problematyki badań naukowych, przygotowaniem się do wprowadzenia nowych specjalizacji oraz nowych przedmiotów do siatek studiów. Jednak wraz z awansami naukowymi pracowników naukowo-dydaktycznych struktura Instytutu Psychologii będzie zmieniała się.

Wymienione znaczące zmiany w strukturze Instytutu Pedagogiki oraz stosunkowo niewielkie zmiany w Instytucie Psychologii były następstwem wniosków zespołów oceniających Państwowej Komisji Akredytacyjnej i przygotowywaniem się Wydziału o złożenie w 2005 roku wniosku do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów w sprawie przyznania uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika oraz zmianami kadrowymi w obu instytutach.

Strukturę organizacyjną Wydziału na 1 września 2006 roku przedstawiono poniżej¹.

¹ Przedstawiono aktualną strukturę Wydziału Pedagogiki i Psychologii – *Zarządzenie Rektora Uniwersytetu Śląskiego nr 7/2005 z dn. 28.01.2005 r. w sprawie zmian w strukturze podstawowych jednostek organizacyjnych prowadzących działalność naukowo-*

Instytut Pedagogiki

1. Katedra Pedagogiki Społecznej
 - Zakład Polityki Oświatowej i Socjologii Wychowania
 - Zakład Pedagogiki Zdrowia
 - Zakład Patologii Społecznej i Resocjalizacji
 - Pracownia Pedagogiki Socjalnej i Opiekuńczej
2. Katedra Pedagogiki Specjalnej
 - Zakład Rewalidacji
 - Pracownia Oligofrenopedagogiki
 - Pracownia Badań Placówek Edukacji Specjalnej
3. Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów
 - Zakład Pedagogiki Mediów
 - Pracownia Wychowania Przedszkolnego
 - Pracownia Edukacji Początkowej
4. Katedra Podstaw Pedagogiki i Historii Wychowania
5. Katedra Dydaktyki Ogólnej
6. Katedra Teorii Wychowania
 7. Zakład Pedagogiki Twórczości
 8. Zakład Pedeutologii i Zarządzania Oświatą
 10. Zakład Arteterapii

Instytut Psychologii

1. Katedra Psychologii Pracy i Organizacji
2. Katedra Psychologii Społecznej i Środowiskowej
3. Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej
 - Pracownia Psychologii Klinicznej Człowieka Dorosłego
 - Pracownia Psychologii Sądowej
 - 5. Zakład Psychologii Ogólnej
 - 6. Zakład Psychologii Rozwoju i Wychowania
 - 7. Zakład Psychologii Zdrowia
 - 8. Zakład Społecznej Psychologii Płci
 - 7. Laboratorium Psychologiczne

Jednostki wydziałowe

- Centrum Rozwoju Kierowniczej Kadry Oświatowej
- Centrum Przygotowania Pedagogicznego
- Studia Doktoranckie (od 1 września 2006 roku)

Po katastrofie budowlanej na terenie Międzynarodowych Targów w Katowicach w styczniu 2006 roku, z inicjatywy Wydziału zostało powołane

-dydaktyczną w Uniwersytecie Śląskim w roku akademickim 2004/2005. Zmiany zostały wprowadzone zgodnie z zaleceniami Państwowej Komisji Akredytacyjnej zawartymi w piśmie nr PKA-ZS-4002-724/04 z dnia 15 listopada 2004 roku. Ostatnie zmiany w strukturze Instytutu Psychologii zostały przedstawione w zarządzeniu Rektora Uniwersytetu Śląskiego nr 53/2006 z dnia 20 listopada 2006 roku.

przy Uniwersytecie Śląskim Centrum Pomocy Psychologicznej w Sytuacjach Kryzysowych, skupiające rozproszone dotąd grupy psychologów, funkcjonujące przy lokalnych i wojewódzkich organach administracji samorządowej oraz Straży Pożarnej i Policji.

Nowe czasopisma naukowe

W 1997 roku prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki wraz z zespołem redakcyjnym z pionu pedagogiki powołał do życia kwartalnik pedagogiczny „Auxilium Sociale – Wsparcie Społeczne”, którego został naczelnym redaktorem². Czasopismo wydawane przez oficynę wydawniczą „Śląsk” w Katowicach, w 2002 roku zostało wyróżnione – decyzją KBN – kategorią „B”. Ma ono unikalny profil i reprezentuje nauki humanistyczne (społeczne). Jego naczelnym celem jest stymulacja zainteresowania opinii publicznej w kraju problematyką niepełnej sprawności oraz innych sytuacji i problemów szczególnie trudnych – dla wielu jednostek i grup społecznych – wymagających zorganizowanej pomocy (np.: funkcjonowanie wsparcia społecznego wśród rodzin bezrobotnych, realizacja potrzeb psychicznych rodziców dzieci upośledzonych, pomoc terapeutyczna skierowana ku nieletnim agresorom itp.). Do chwili obecnej ukazały się drukiem 33 woluminy czasopisma. Każdy numer czasopisma – wydawanego w wysokim nakładzie 1600 egzemplarzy – poddany zostaje recenzji przez samodzielnego pracownika nauki reprezentującego nauki społeczne. Prace publikowane na łamach „Auxilium Sociale – Wsparcie Społeczne” są:

- odzwierciedleniem burzliwego rozwoju edukacji socjalnej i jej poszczególnych specjalizacji (pomoc społeczna, rynek pracy, bezrobocie, niepełnosprawność oraz rehabilitacja);
- prezentacją sytuacji osób niepełnosprawnych oraz innych grup ludności oczekujących wsparcia społecznego w poszczególnych środowiskach lokalnych w Polsce;
- przedstawieniem aktualnych teorii zawartych w literaturze przedmiotu jak również praktycznych dokonań w obszarze podejmowanych inicja-

² Prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki jest wieloletnim kierownikiem Katedry Pedagogiki Społecznej, w latach 1984–1987 oraz 1987–1990 pełnił funkcję Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii, w latach 1996–2002 funkcję Dyrektora Instytutu Pedagogiki, w latach 1984–1987, 1999–2006 był członkiem Komitetu Nauk Pedagogicznych, w obecnej kadencji PAN jest przewodniczącym Zespołu Pedagogiki Społecznej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN, a w 2005 roku otrzymał najbardziej prestiżową nagrodę Uniwersytetu Śląskiego *Pro Scientia et Arte*.

- tyw kompensacyjnych i profilaktycznych na rzecz fizycznej i społecznej rehabilitacji osób upośledzonych, przejawiających fizyczną lub psychiczną ułomność;
- odbiciem stanu rozwoju nauk społecznych, medycznych, prawnych i ich poszczególnych subdyscyplin zajmujących się sygnalizowanymi wcześniej zagadnieniami;
 - „zwierciadłem” wydarzeń w środowisku reprezentantów nauki i praktyki, zachodzących zmian organizacyjnych i strukturalnych, panujących nastawień, przekonań lub toczących się dyskusji;
 - wyrazem postaw społecznych, jak również stosunku reprezentantów wielu dyscyplin naukowych do prezentowanej przez nas problematyki, a także narzędziem oddziaływania na środowisko ludzi nauki i praktyki;
 - ważnym elementem sprzyjającym interdyscyplinarnej integracji wielu nauk zajmujących się niepełnosprawnością jako problemem badawczym.

Ze względu na problemy ekonomiczne i organizacyjne Wydawnictwa „Śląsk”, które wydawało „Auxilium Sociale”, ostatni tom tego znanego periodyku ukazał się w końcu 2005 roku. Jednak Profesor A. Radziewicz-Winnicki nie ustawał w swych staraniach dalszego propagowania prezentowanej na łamach swego czasopisma problematyki, dlatego w 2006 roku dwie niepubliczne uczelnie wyższe Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Wydział Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach oraz Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. J. Ziętka w Katowicach podpisały umowę, na mocy której powołano do życia czasopismo naukowe „Auxilium Sociale Novum”, którego redaktorem naczelnym została prof. UŚ dr hab. Ewa Syrek, a prof. zw. dr hab. A. Radziewicz-Winnicki został przewodniczącym Rady Naukowej periodyku³.

Od lat 90. dynamicznie zmieniała się problematyka badań naukowych (statutowych, własnych i projektów badawczych kierowanych do sfinansowania przez resort), dostosowując się do problemów społeczeństwa w trakcie zmiany, związanych m.in. z pojawieniem się wielu negatywnych zjawisk społecznych, takich jak: bezrobocie, ubóstwo, marginalizacja, ekskluzja społeczna, podjęciem działań sprzyjających inkluzji osób niedostosowanych społecznie, upośledzonych, czy też osób starszych, funkcjonowaniem w niszach edukacyjnych i z wieloma innymi zagadnieniami związanymi ze zmianami politycznymi i ekonomicznymi, a w tym wyma-

³ Profesor A. Radziewicz-Winnicki był także przewodniczącym Rady Redakcyjnej serii: Szkoła w Dobie Globalizacji, w ramach której wydano w Filii Uniwersytetu w Cieszynie w latach 2001–2005 siedem prac – zob. Koj s, red. przy współudziale Dawid, 2001.

ganiem dynamicznie zmieniającego się rynku pracy (potrzeba permanentnego doskonalenia się i doskonalenia czy kształtowania nowych umiejętności). Przyczyniło się to do konceptualizacji teoretycznych i empirycznych zespołowych projektów badawczych, których syntetyczną charakterystykę przedstawiono w dalszej części tego tekstu.

10 kwietnia 1997 roku Wydział Pedagogiki i Psychologii wspólnie z Biblioteką Główną UŚ zorganizował sesję naukową poświęconą dorobkowi naukowemu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego prof. dr. hab. Bogdana Suchodolskiego. W sesji tej wzięło udział wielu uznanych w Polsce pedagogów, m.in. prof. zw. dr hab. Zbigniew Kwieciński, dr h.c., przewodniczący Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego.

W 2003 roku powołano do życia trzecie na Wydziale naukowe czasopismo (kwartalnik) „The New Educational Review”, które zostało założone przez trzy uniwersytety: Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Republika Słowacji), Uniwersytet Ostrawski w Ostrawie (Republika Czeska) oraz Uniwersytet Śląski w Katowicach (Rzeczpospolita Polska). Radę Redakcyjną tworzą dziekani wydziałów pedagogicznych wymienionych uniwersytetów oraz ich zastępcy do spraw nauki. Honorowymi redaktorami są nestorzy pedagogiki: polskiej (prof. zw. dr Wincenty Okoń, dr h.c.), czeskiej i słowackiej. Siedziba główna redakcji mieści się na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, a redaktorem naczelnym czasopisma jest prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczyk. Powołanie do życia nowego czasopisma pedagogicznego o zasięgu międzynarodowym stanowi kontynuację idei Pana Profesora Bogdana Suchodolskiego, który przewodniczył międzynarodowemu zespołowi redakcyjnemu rocznika pedagogicznego „Paideia”. Kwartalnik jest wydawany periodycznie przez Wydawnictwo Adam Marszałek w Toruniu i jest jedynym, znakomitym przykładem pomyślnie instytucjonalizującej się transgranicznej współpracy od maja 2004 roku trzech nowych członków Unii Europejskiej. Kolejne tomy kwartalnika (wydano ich do tej pory 12) stanowią egzemplifikację rozwoju współczesnych nauk o wychowaniu i nauk społecznych w Polsce, Czechach i na Słowacji, wypełniając w sposób istotny lukę wydawniczą w tej dziedzinie w krajach Europy Środkowej. „The New Educational Review” jest bowiem jedynym czasopismem o międzynarodowym zasięgu, funkcjonującym w Europie Środkowej. Ponieważ jest ono otwarte na prezentacje naukowych prac z całego świata, na jego łamach zostały już opublikowane prace badaczy także z innych krajów Europy, takich jak: Anglia, Austria, Finlandia, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry, Włochy oraz z Białorusi, Japonii, Rosji, Turcji, RPA i USA.

Do najważniejszych funkcji pełnionych w życiu naukowym i intelektualnym reprezentantów określonych dyscyplin nauk społecznych przez

„The New Educational Review”, a stąd analizowanych na jego łamach problemów, należą:

1. Koncepcje rozwoju edukacyjnego i społeczno-kulturowego w warunkach postmonocentrycznego ładu dominującego w życiu publicznym.

2. Formowanie się nowych zadań i kwestii w filozofii i teorii wychowania oraz w kulturze współczesnej wybranych państw Unii Europejskiej.

3. Teoretyczne ujęcie określonych faktów społeczno-edukacyjnych, a zarazem dokonywanie syntezy wiedzy szczegółowej. Podejmowanie prób tworzenia teorii z zakresu nauk pedagogicznych, jak i zjawisk społecznych, dotyczących różnych szczebli instytucji oświatowych, a także społeczeństwa jako całości w państwach postkomunistycznych.

4. Dokumentacja zjawisk i procesów społecznych transformacji w Czechach, Polsce i na Słowacji oraz przemian społeczno-edukacyjnych na świecie o znaczeniu ponadkulturowym. Efektem jej winna być naukowa, empiryczna diagnoza (unikająca dygresji publicystycznych) przydatna dla praktyki.

5. Refleksja metodologiczna: propozycje i próby nowych technik oraz narzędzi badawczych stosowanych w obszarze szeroko rozumianej humanistyki reprezentowanej przez Czechy, Polskę i Słowację.

6. Pobudzenie zainteresowań badawczych w kierunku uznanych za naukowo i praktycznie doniosłe, a niedostatecznie dotąd penetrowanych w rodzimej literaturze przedmiotu, np. pedagogiki, ale również z zakresu filozofii, socjologii, psychologii czy kulturoznawstwa.

7. Refleksje metodyczne dotyczące procesu kształcenia i dokształcania w tym również doskonalenia kadr nauczycielskich, doskonalenia procesów zarządzania oświatą, wzrost efektywności realizacji funkcji organizacyjnych przez współczesną szkołę.

8. Informacja naukowa: dotyczy to ostatnich działów czasopisma *Scientific Conferences*, *Review* oraz *Chronicle*.

Tak szerokie spektrum problematyki naukowej znajduje swe odniesienie w strukturze Międzynarodowej Rady Naukowej czasopisma, której zadaniem jest dbanie o wysoki poziom naukowy zamieszczonych w nim tekstów, gwarantem tego ma być wnikliwe i krytyczne recenzowanie. Przyjęto zasadę, że każdy artykuł recenzowany jest niezależnie przez dwie osoby, będące członkami Międzynarodowej Rady Naukowej lub poproszonymi o to konsultantami. W marcu 2006 roku czasopismo zostało skierowane do londyńskiej agencji Instytutu Filadelfijskiego w celu jego oceny i wpisania na Listę filadelfijską. Staramy się także o wpisanie tego periodyku na listę czasopism punktowanych przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Nauki.

Uzyskanie pełnych uprawnień akademickich dla pedagogiki

W trakcie kilku ostatnich kadencji dziekańskich Rada Wydziału Pedagogiki i Psychologii podejmowała dwukrotnie uchwały dotyczące sformułowania wniosku o uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika (kadencja 1987–1990) lub w zakresie pedagogiki i psychologii (kadencja 1996–1999). W 1999 roku Senat Uniwersytetu Śląskiego przyjął restrykcyjną wersję statutu, który zobowiązywał wydziały (Dział 2, § 20 Statutu UŚ z 1999 roku) do starania się o pełne uprawnienia akademickie, w przeciwnym razie groziło im przyłączenie do wydziałów mających już uprawnienia habilitacyjne. Ponieważ władze dziekańskie w kadencji 1999–2002 nie przygotowały stosownego wniosku do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułu o uprawnienia habilitacyjne, Wydziałowi Pedagogiki i Psychologii groziło rozwiązanie. Instytut Psychologii miał zostać włączony do struktury Wydziału Nauk Społecznych, a Instytut Pedagogiki miał być włączony do struktury pedagogiki w Filii Uniwersytetu w Cieszynie, jakkolwiek ta ostatnia nie miała dotychczas (i nie ma nadal) uprawnień nawet do nadawania stopnia doktora nauk humanistycznych. Wielu doktorantów Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego, a następnie Międzynarodowej Szkoły Nauk o Edukacji i Kulturze, a obecnie Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie od 1978 roku otwierało swe przewody doktorskie na Wydziale Pedagogiki i Psychologii. Z tego powodu kadencja władz dziekańskich 2002–2005 zapowiadała się na niezwykle trudną. Jednak pozyskanie czterech profesorów pedagogiki z zewnątrz (prof. dr hab. Teresy Borowskiej, prof. zw. dr. hab. Wojciecha Kojasa, prof. zw. dr. hab. Ericha Petlaka oraz prof. dr. hab. Jerzego Zielińskiego) oraz otrzymanie tytułu naukowego przez trzech samodzielnych pracowników Instytutu Pedagogiki (prof. dr. hab. Stanisława Juszczyka, prof. dr. hab. Mirosławę Knapik oraz prof. dr. hab. Adama Stankowskiego), oraz dwie uzyskane habilitacje (dr hab. Grażyna Kempa i dr hab. Anna Nowak; w 2005 roku stopień doktora habilitowanego uzyskała dr hab. Wiesława Sacher) spowodowały znaczącą poprawę stanu kadrowego pionu pedagogiki (obecnie – w 2007 roku – pracuje w nim 11 tytularnych profesorów oraz ośmiu doktorów habilitowanych, w tym sześciu na stanowiskach profesorów nadzwyczajnych UŚ) i umożliwiło w 2005 roku przygotowanie merytorycznego wniosku do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych o przyznanie uprawnień do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie pedagogika. Wniosek ten został jednogłośnie poparty najpierw przez Senat UŚ,

a następnie przez zespół oraz Prezydium Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, a w końcu przez Sekcję oraz Prezydium CK, które 27 marca 2006 roku przyznało naszemu Wydziałowi bardzo ważne dla jego dalszego rozwoju pełne uprawnienia akademickie. W ten sposób Wydział Pedagogiki i Psychologii znalazł się w elitarnej grupie kilku wydziałów pedagogicznych uczelni akademickich w Polsce, które posiadają „czynne” uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie pedagogika.

Jednocześnie trwają działania mające na celu znaczące wzmocnienie kadry samodzielnych pracowników naukowych Instytutu Psychologii, aby w ciągu najbliższych lat starać się o podobne uprawnienia dla psychologii. Stopień doktora habilitowanego otrzymali: w 2001 roku dr hab. Eugenia Mandal, w 2003 roku dr hab. Małgorzata Górnik-Durose, w 2006 roku dr hab. Zbigniew Spendel i w tym samym roku tytuł naukowy otrzymała prof. dr hab. Barbara Kozusznik. Z Akademii Pedagogicznej im. Jana Długosza z Częstochowy przeszła do pracy w Instytucie Psychologii (od 1 października 2006 roku) prof. UŚ dr hab. Grażyna Mendecka.

Zgodnie z uchwałą Rady Wydziału w dniu 17 grudnia 2004 roku w uznaniu zasług profesora Józefa Pietera dla rozwoju górnośląskiej pedagogiki i psychologii nadano auli Wydziału Pedagogiki i Psychologii Jego imię.

Doktorat honorowy dla Profesora Wincentego Okonia

Życie i twórczość naukowa Pana Profesora Wincentego Okonia, wieloletniego kierownika Katedry Dydaktyki Ogólnej Uniwersytetu Warszawskiego, dyrektora Instytutu Pedagogiki, a następnie Instytutu Badań Pedagogicznych, dziekana Wydziału Pedagogicznego UW i kierownika wielu centralnych instytucji naukowych i edukacyjnych, nestora polskich pedagogów, a szerzej: humanistów stanowi dla dzisiejszego pokolenia pedagogów nie tylko pasjonującą lekturę, ale także przykład, jak nieustannie rozbudowywana wiedza, zdolności humanistyczne, determinacja, pracowitość oraz kształtowane systematycznie umiejętności przewodzenia ludziom (dziś powiedzielibyśmy umiejętności menedżerskie), zjednywania ich dla osiągnięcia wspólnego, szczytnego celu, zdolności komunikacyjne i lingwistyczne oraz perswazyjne przyczyniły się w sposób istotny do dynamicznego rozwoju, a także znaczenia nauk o wychowaniu we współczesnym świecie. Profesor Wincenty Okoń jest klasycznym przykładem roli jednostki w rozwoju nauki: wybitny humanista, znakomity

pedagog, pedeutolog, twórca teorii procesu nauczania – uczenia się, teorii kształcenia wielostronnego i teorii szkoły, kreator największej i najbardziej twórczej pedagogicznej szkoły naukowej, integrator akademickich środowisk pedagogicznych w Polsce (J u s z c z y k, 2006a). Jego dokonania naukowe, dydaktyczne i organizacyjne stały się powodem, dla którego Rada Wydziału Pedagogiki i Psychologii skierowała w maju 2006 roku uchwałę do Senatu Uniwersytetu Śląskiego o nadanie Mu najwyższej godności akademickiej, jaką jest doktorat *honoris causa*, którą Senat przyznał Doktorantowi 26 września 2006 roku. Recenzentami i laudatorem w przewodzie byli wybitni polscy pedagodzy: prof. zw. dr hab. Tadeusz Lewowicki, h.c. – przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, któremu w przeszłości przez wiele lat przewodniczył Profesor Wincenty Okoń, prof. zw. dr hab. Zbigniew Kwieciński, h.c. – przewodniczący Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, którego założycielem w 1981 roku był Profesor Wincenty Okoń, prof. zw. dr hab. Wojciech Kojś, a laudatorem prof. zw. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki (J u s z c z y k, 2006a). Fakt ten, przypadający w 60-lecie twórczej działalności naukowej Profesora był oczekiwany nie tylko przez społeczność śląskich pedagogów i studentów, ale także pedagogów z licznych polskich ośrodków akademickich (J u s z c z y k, 2006d, s. 64). Ceremonia wręczenia honorowego dyplomu odbyła się 5 grudnia 2006 roku w Pałacu Kazimierzowskim, siedzibie rektoratu Uniwersytetu Warszawskiego, skupiła reprezentantów różnych ośrodków akademickich z kraju i z zagranicy oraz instytucji i urzędów centralnych. Stała się ona także znakomitą promocją nie tylko Wydziału Pedagogiki i Psychologii, ale także samego Uniwersytetu Śląskiego w całym kraju (J u s z c z y k, 2006e).

Analizując życie i twórczość naukową Profesora Wincentego Okonia, można zauważyć, że do grona osób blisko związanych z Profesorem należeli prof. prof. Bogdan Nawroczyński i Bogdan Suchodolski, obaj urodzeni w Zagłębiu (Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec). W Sosnowcu urodził się także uczeń Pana Profesora Okonia i Jego wieloletni współpracownik prof. Czesław Kupisiewicz. Profesor współpracował także, m.in. w Komitecie Ekspertów do Opracowania Raportu o Stanie Oświaty z urodzonym w Ustroniu prof. Janem Szczepańskim, doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego, a także działającym w okresie międzywojennym na Śląsku (Mikołów, Górki Wielkie) prof. dr. hab. Aleksandrem Kamińskim (K o j s, 2006, s. 44–45). Profesor Wincenty Okoń wielokrotnie powoływał się w swych pracach na wyniki badań prowadzonych m.in. przez prof. prof. Józefa Pietera, Barbarę Żechowską, Jana Poplucza. W swej laudacji profesor Andrzej Radziejewicz-Winnicki (2006, s. 20) przypomina o powszechnym korzystaniu z dorobku naukowego Profesora przez pracowników i studentów studiów pedagogicznych i nauczycielskich. Poprzez

swój dorobek naukowy, wskazanie wielkich obszarów edukacyjnych wartych naukowego zagospodarowania inspirował pracowników do podejmowania empirycznych badań naukowych. Godnym zaznaczenia jest fakt, iż ponad czterdzieści lat temu Profesor opublikował swój tekst na łamach śląskiej „Chowanny”, a następnie w „Studiach Śląskich” (1979), a ostatnio w „The New Educational Review”, którego jest honorowym redaktorem (K o j s, 2006, s. 44–45).

Życie naukowe Profesora Wincentego Okonia było dla Niego zawsze rodzajem służby na rzecz Jego uczniów, społeczeństwa i kraju. Reprezentowany przez Profesora optymistyczny realizm sprzyjał poszukiwaniu w życiu tego, co mogłoby sprzyjać postępowi, natomiast nie skupiał się na krytyce tego, co mu przeszkadza. Ogromna wiedza Profesora, niezrównana zdolność kojarzenia faktów, przenikliwość, trafność sądów, wysoka umiejętność konceptualizacji i wysnuwania wniosków stanowi o wielkiej wartości Jego dzieł, niosących znaczące przesłanie dla studiujących już w XXI wieku. Najważniejsze dokonania Profesora, ich rozmiar, siła i szeroki zakres oddziaływania są znakomitą okazją do przypomnienia ich młodemu pokoleniu pedagogów, z których wielu chce iść drogą tego Uczzonego i rozwijać w sposób twórczy wiele jego głęboko humanistycznych myśli i rezultatów Jego niestrudzonej pracy (J u s z c z y k, 2006b, s. 64).

Działalność naukowo-badawcza

Od 2002 roku Wydział Pedagogiki i Psychologii posiada drugą kategorię w klasyfikacji KBN, a pedagogika i psychologia zajmują coraz lepsze miejsca w ogólnopolskich rankingach tygodników „Wprost” i „Polityka”.

W latach 1992–2006 Wydział Pedagogiki i Psychologii prowadził srodowiskowe studia doktoranckie pod opieką naukową Wydziału Nauk Społecznych. Analiza corocznych sprawozdań JM Rektora za kolejne lata akademickie wskazuje, że doktoranci z Wydziału Pedagogiki i Psychologii należą do grupy wykazujących najwyższą skuteczność, ponieważ około 70% każdego rocznika stacjonarnych studiów doktoranckich kończy doktorat w przewidzianym terminie – zob. Sprawozdanie JM Rektora za rok akademicki 2005/2006. Od 1 września 2006 roku Wydział prowadzi własne studia doktoranckie, zwane, zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 roku, studiami trzeciego stopnia. Kierownikiem studiów doktoranckich z dniem 1 września 2006 roku została dr hab. Wiesława Sacher.

Corocznie pracownicy Wydziału uczestniczą w kilkudziesięciu międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. W latach 2002–2004 na 338 konferencjach pedagogowie przedstawili łącznie 499 referatów, w tym na 45 konferencjach zagranicznych, w których uczestniczyli reprezentanci pionu pedagogiki przedstawione zostały 54 referaty.

Jednostki funkcjonujące na Wydziale organizują kilka własnych cyklicznych konferencji, do których należą:

- Zastosowanie psychologii klinicznej w praktyce sądowej (konferencja organizowana co dwa lata) – Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej (zob. Stanik, Majchrzyk, red., 2001);
- Współczesne problemy pedagogiki społecznej i socjologii wychowania – Katedra Pedagogiki Społecznej (zob. Radziejewicz-Winnicki, Frąckowiak, red., 2005),
- Problemy niedostosowania społecznego i przestępczości nieletnich w regionie Górnego Śląska, Współczesne problemy profilaktyki i resocjalizacji – Studia Podyplomowe Pedagogika Specjalna w Zakresie Profilaktyki i Resocjalizacji (zob. Kosek-Nita, Raś, 2000; 2006; zob. także Nowak, red., 2006);
- Problemy edukacji lingwistycznej (zob. Michalewska, Kisiel, 2002); Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji (zob. Juszczyk, Polewczyk, red., 2005a; 2005b); Edukacja w społeczeństwie wiedzy (konferencja odbyła się w 2006 roku, a materiały zostaną opublikowane w 2007 roku) – konferencje organizowane co dwa lata; Festiwale ekspresji dziecięcej – organizowane corocznie (zob. Krasoń, 2003; Krasoń, Mazepa-Doмагаła, red., 2006) – Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów;
- Dziecko w kulturze europejskiej (zob. Knapiak, Sacher, red., 2005; 2006), konferencje organizowane corocznie – Zakład Arteterapii.

Główne kierunki badawcze prowadzone w ostatnich latach w Instytucie Pedagogiki dotyczą: „Problemów edukacji oraz zjawisk i procesów zachodzących w społeczeństwie w trakcie zmiany”; szczegółowe problemy badawcze przedstawiają się następująco:

- współczesne mechanizmy rozwoju zurbanizowanego społeczeństwa postindustrialnego a rola i zadania pedagogiki społecznej;
- integratywna strategia kształtowania lokalnych środowisk wychowawczych w zakresie profilaktyki i kompensacji, w okresie zmiany społecznej;
- organizacja i warunki działań pedagogicznych w środowiskach wychowujących, analiza procesu rewalidacji, terapii, rehabilitacji, metodyki pracy z osobami niepełnosprawnymi;
- dziecko w społeczeństwie postindustrialnym – diagnozowanie sytuacji edukacyjnej dziecka w młodszym wieku szkolnym w środowisku społecznym;

- pedagogika medialna, edukacja medialna oraz kultura medialna w tworzącym się społeczeństwie wiedzy;
- kształtowanie się polskiej myśli pedagogicznej (andragogika, pedagogika ogólna, gerontologia, teoria wychowania);
- czynnościowe aspekty treści kształcenia;
- oświata – wychowanie – opieka w krajach Europy Środkowo-Wschodniej;
- psychopedagogika twórczości – diagnoza i stymulowanie uzdolnień twórczych dzieci i młodzieży. Zastosowanie dramy w edukacji;
- nauczyciele i kadra kierownicza oświaty wobec szans i zagrożeń współczesnych przemian edukacyjnych;
- przemiany w polskiej dydaktyce jako dyscyplinie i przedmiocie kształcenia nauczycieli w aspekcie historycznym i współczesnym;
- edukacja artystyczna dzieci i młodzieży. Sztuka dla rozwoju i terapii.

Badania naukowe w Instytucie Psychologii są realizowane w ramach tematu priorytetowego: „Psychologiczne aspekty funkcjonowania człowieka w obliczu zmian w jego środowisku społecznym, technologicznym i naturalnym” i obejmują następujące tematy szczegółowe:

- Psychologiczna problematyka zachowań ekonomicznych. Doradztwo psychologiczne w okresie zmian form zatrudnienia i dekompozycji rynku pracy.
- Społeczna gospodarka rynkowa. Procesy przystosowawcze.
- Psychologiczne koszty uczestnictwa w procesach radzenia sobie w sytuacji bezrobocia.
- Psychologiczne problemy przyswajania innowacji informatycznych.
- Funkcjonowanie człowieka w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej.
- Zagadnienia społeczne psychologii środowiskowej i ekologicznej.
- Motywacja osiągnięć.
- Psychologiczna problematyka perswazji.
- Opiniodawstwo sądowe, psychologia zeznań świadków, mediacje sądowe.
- Zaburzenia emocjonalne i psychosomatyczne, stres, przemoc domowa, psychoterapia.
- Problemy psychologii prenatalnej.
- Zagrożenia rozwoju psychospołecznego w środowisku wychowania.
- Specyfika społecznego funkcjonowania kobiet i mężczyzn w nowej rzeczywistości społecznej. Jakość życia w perspektywie płci. Równy status mężczyzn i kobiet w rodzinie i pracy zawodowej.
- Czynniki warunkujące aktywność ludzi starych.
- Problematyka wsparcia społecznego w bliskich związkach interpersonalnych i w środowisku pracy.

- Podmiotowe aspekty poznania naukoznawczego.
- Psychometryczne aspekty diagnostyki psychologicznej.

Wskazane kierunki badawcze obu Instytutów mają istotne znaczenie poznawcze i praktyczne. Związane są z aktualnymi potrzebami edukacyjnymi i społecznymi w zmieniającej się rzeczywistości współczesnej Polski (J u s z c z y k, 2006c).

Oba Instytuty przywiązują dużą wagę do kontynuowania i poszerzania wielokierunkowej współpracy z zagranicą. Zwraca uwagę wieloletnia współpraca Instytutu Pedagogiki z Akademią Pedagogiczną w Wiedniu, w której poza wspólnie prowadzonymi badaniami, publikacjami (np. *Podręczny słownik terminów z zakresu nauk o wychowaniu. Angielsko-niemiecko-polski* autorstwa R.S. Seebauer, E. Górnikowskiej-Zwolak, A. Radziejewicz-Winnickiego, Katowice–Wiedeń 2001 – drukiem ukazał się w 2002 roku, s. 208), następuje widoczna wymiana studentów, uczestniczących w tzw. szkołach zimowych, 3-tygodniowych, organizowanych w Austrii, Czechach, Norwegii i Słowenii. Podjęto współpracę z prof. dr. Alistairem Rossem z London Metropolitan University (Anglia), prof. Dr. Gerhardem Bansenem z Fraunhofer Application Centre for Logistic Systems Planning and Information Systems (ALI) z Cottbus (Niemcy) oraz z prof. Dr. Haraldem Nielsenem z Nesna University / College (Norwegia), w którym dr Anna Watoła przedstawiła w 2006 roku cykl wykładów. Instytut Pedagogiki kontynuuje pomyślnie współpracę naukową z uniwersytetami w Ołomuńcu i Ostrawie (Czechy) oraz w Bratysławie, Bańskiej Bystrzycy i Nitrze (Słowacja). W ramach tej współpracy ukazały się wspólne naukowe prace zwarte, prowadzone były badania naukowe i wykłady, uczestniczono w konferencjach, planowane jest przeprowadzanie przewodów doktorskich, przeprowadzono przewody habilitacyjne i procedury o uzyskanie tytułu profesora (Słowacja, Czechy). W ramach Programu Socrates/Erasmus prowadzona jest współpraca Instytutu Psychologii z kilkoma ośrodkami akademickimi, m.in. z: Uniwersytetem Technicznym w Dreźnie, Uniwersytetem w Metz oraz Uniwersytetem w Ołomuńcu, prowadząca do corocznego wyjazdu na studia w tych uniwersytetach 6 studentów psychologii. Zawarto także porozumienie dotyczące współpracy Instytutu Pedagogiki z Uniwersytetem Ostrawskim w Czechach (wymiana 2 pracowników naukowych i 12 studentów pedagogiki) oraz z Vitus Bering College w Danii (wymiana 2 pracowników naukowych i 4 studentów), koordynatorem takich działań w Instytucie Pedagogiki jest dr Barbara Majkut-Czarnota, a w Instytucie Psychologii – dr hab. Małgorzata Górnik-Durose.

Pracownicy Instytutu Psychologii współpracują z ośrodkami zagranicznymi w ramach następujących tematów badawczych:

- *Mediacje rodzinne*. European Forum for Family Mediation. Training and Research. Bristol University, Wielka Brytania (Dr L. Parkinson), Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej (dr Hanna Przybyła-Basista)
- *The efficacy of family mediation process in divorce conflict – the results from Polish and German studies. (Ewaluacja procesu mediacji małżeńskich w sytuacji rozwodowej – badania porównawcze efektów mediacji w warunkach polskich i niemieckich)*. Uniwersytet w Heidelbergu, Niemcy (Prof. R. Bastine), Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej (dr Hanna Przybyła-Basista)
- *Osobowościowe, sytuacyjne i motywacyjne uwarunkowania przemocy w rodzinie*. Katedra Psychologii, Wydział Filozoficzny Uniwersytetu w Ołomuńcu, Czechy (dr hab. I. Sobotkova), Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej (dr Danuta Rode)
- *Stopień uzależnienia alkoholowego, wsparcie rodziny a efekty leczenia*. Katedra Psychologii Wydział Filozoficzny Uniwersytetu w Ołomuńcu, Czechy (Prof. dr hab. V. Rehan, dr hab. I. Sobotkova), Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej (prof. UŚ dr hab. Jan M. Stanik)
- *Psychologiczne aspekty transformacji. Negocjacje wewnętrzne z pracownikami w sytuacji wprowadzania zmian*. Professional Association of German Psychologists, Sechon WOP (Dr. Ute Schmidt-Brasse), Zakład Psychologii Ogólnej (prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek)
- *Psychologiczna edukacja w zakresie przygotowania społeczności do walki z żywiołem*. BG Academy for Occupational Health and Safety, Dreźnie (dr Ulrich Winterfeld), Zakład Psychologii Ogólnej (prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek)
- *Contribution des modèles sur l'autorégulation du comportement dans la compréhension des troubles alimentaires. Perspectives interculturelles*. Projekt realizowany w latach 2003–2005. Laboratoire de l'Université de Metz (prof. Elisabeth Spitz). Stypendium Rządu Francuskiego „Cotutelle de thèse” – umowa Cotutelle nr 102/2002/74 między Uniwersytetem w Metz i UŚ, Zakład Psychologii Ogólnej (prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek, dr Anna Brytek)
- *Człowiek w sytuacji zagrożenia*. Department of Mass Communications, St Cloud State University, USA (prof. T. Przytula), Zakład Psychologii Ogólnej (prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek)
- *SEAD Self Experience and Disability*. Karriere Club Wiedeń, Austria, Zakład Psychologii Ogólnej (prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek)
- *E.EMT Trainer Trainee Psychological Quality Improvement for the Trainer of the Rescues*. Karriere Club Wiedeń, Austria, Zakład Psychologii Ogólnej (prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek)

– *Badanie różnic indywidualnych w stylach percepcji czasu*. Stanford University, USA (Prof. P. Zimbardo), Zakład Psychologii Ogólnej (prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek, dr B. Kozak).

Pracownicy Instytutu Pedagogiki uczestniczyli lub uczestniczą w następujących międzynarodowych projektach badawczych w ciągu ostatnich trzech lat:

W ramach Programu Leonardo da Vinci: *Community Vocational Training Action Programme* (faza druga 2000–2006) Instytut Pedagogiki włączył się do projektu *HALE – Health and Languages for Europe (CZ/05/B/P/LA/168009)*. Koordynatorem (promotorem) tego projektu jest Uniwersytet Techniczny w Ostrawie. Koordynatorem modułu WP5 – „Socio-cultural module” oraz głównym partnerem modułu WP3 – „Health” jest Uniwersytet Śląski, a osobami kierującymi poszczególnymi zadaniami badawczymi są: prof. zw. dr hab. S. Juszczyk (koordynator obu modułów) oraz naukowcami odpowiedzialnymi za moduł socjokulturowy jest prof. dr hab. A. Stankowski, a za moduł zdrowie prof. UŚ dr hab. E. Syrek. Naszymi partnerami w ramach projektu HALE są uczelnie wyższe i ośrodki badawcze w Austrii, Czechach, Grecji, Niemczech, Portugalii i na Słowacji.

The New European Dimension in Teacher Education in Poland/TEMPUS/JET-2267-91. Recepcja treści określonych zasad nauczania dominujących w krajach UE przez nauczycieli w Polsce. Projekt badawczy kontynuowany przez okres kilkunastu lat. Prof. zw. dr hab. A. Radziewicz-Winnicki (we współpracy z Uniwersytetem w Leeds; prof. dr Andrew Covney).

Additive/Alternative Energy Sources in Europe, Social Responsibility. Projekt dotyczący odpowiedzialności społecznej za procesy transformacji. Prof. zw. dr hab. A. Radziewicz-Winnicki, prof. UŚ dr hab. E. Syrek, prof. UŚ dr hab. A. Nowak (we współpracy z Akademią Pedagogiczną w Wiedniu – prof. dr hab. Renate Seebauer).

Current Trends Issues in European Education System. Projekt dotyczący unifikacji edukacyjnych programów nauczania. Prof. zw. dr hab. A. Radziewicz-Winnicki, prof. UŚ dr hab. E. Syrek (we współpracy z Akademią Pedagogiczną w Wiedniu – prof. dr hab. R. Seebauer wraz z Uniwersytetem Masaryka w Brnie – prof. dr hab. J. Maniak).

„*QUALIHEAD*” – program badawczy koordynowany przez prof. dr hab. Renate Seebauer (Akademia Pedagogiczna w Wiedniu) przewidywał prowadzenie badań porównawczych wśród studentów pedagogiki i nauczycieli języka angielskiego w kilku krajach Europy Środkowej i Wschodniej (Austria, Czechy, Polska, Słowacja). Prof. dr hab. A. Radziewicz-Winnicki oraz dr E. Bielska opracowali kwestionariusz ankiety do prowadzenia badań ankietowych.

Educational and Social Transformation in Most Advanced in Market Economy Countries. Analiza przekształceń zmian edukacyjnych oraz społecznych w państwach postkomunistycznych o najniższej rozwiniętej gospodarce rynkowej. Prof. zw. dr hab. A. Radziewicz-Winnicki, prof. US dr hab. E. Syrek (we współpracy z Akademią Pedagogiczną w Wiedniu – prof. dr hab. Renate Seebauer).

Local, Regional, National and European Identities. Procesy identyfikacyjne grup lokalnych w Zjednoczonej Europie. Prof. zw. dr hab. A. Radziewicz-Winnicki (we współpracy z Akademią Pedagogiczną w Wiedniu – prof. dr hab. R. Seebauer).

Projekt Badawczy Słowackiej Akademii Nauk i Ministerstwa Edukacji VEGA, 1/0092/03: *Uwzględnienie zróżnicowania w podnoszeniu efektywności nauczania.* Prof. dr hab. E. Petlák, prof. zw. dr hab. S. Juszczak, dr A. Budniak, dr M. Mnich, dr I. Polewczyk.

Projekt VEGA 1/3676/06 na lata 2006–2008: *Pedagogiczno-dydaktyczne czynniki motywujące uczniów do nauki*, kierowany przez prof. dr hab. Ericha Petlaka z Uniwersytetu Konstantina Filozofa w Nitrze (Słowacja), finansowany przez Słowacką Akademię Nauk oraz Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego na Słowacji. Uczestnikami projektu są: prof. dr hab. E. Petlák, prof. zw. dr hab. S. Juszczak, dr A. Budniak, dr M. Mnich, dr I. Polewczyk, dr A. Watoła, dr M. Musioł, dr D. Morańska i dr M. Kisiel.

Projekt VEGA 1/3632/06: *Drogi integracji. Etiologia pedagogiki integracyjnej i jej implementacja do praktyki pedagogicznej przy uwzględnieniu współczesnych trendów w edukacji*, kierowany przez prof. dr hab. Petera Seidlera z Uniwersytetu Konstantina Filozofa w Nitrze (Słowacja), finansowany przez Słowacką Akademię Nauk oraz Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Słowacji. Uczestnikami projektu są: dr I. Polewczyk, dr J. Gruba, dr B. Mazepa-Domagala, dr K. Krasoń.

Europejski projekt badawczy na lata 2006–2008 *Słowacki, a także polski nauczyciel i jego kompetencje w Europie*, koordynowany przez prof. dr hab. Gabrielę Porubską z Uniwersytetu Konstantina Filozofa w Nitrze (Słowacja), finansowany przez UE. Uczestnikami projektu są: prof. zw. dr hab. S. Juszczak, dr A. Watoła, dr M. Kisiel, dr B. Mazepa-Domagala, dr D. Morańska, dr B. Pituła.

Projekt VEGA c. 1,1404/4: *Analiza uzdolnionych i utalentowanych w populacji osób niepełnosprawnych.* W projekcie uczestniczą: prof. dr hab. Š. Vašek, prof. dr hab. A. Stankowski, dr M. Kowalska-Kantyka, dr M. Balukiewicz, dr B. Gramlewicz.

ESIST (Evaluation Strategies for Improving School Leaders, Training Programmes – An European Perspective) 106 172-CP-1-SI COMENIUS-C21. Projekt ESIST poświęcony jest ocenie efektywności kształcenia kierowniczej kadry oświatowej w 7 krajach europejskich: Belgii, Czechach,

Holandii, Słowacji, Słowenii, Szwecji i Polsce. Projekt koordynowany jest przez Instytut Zarządzania Oświatą w Słowenii. Celem projektu są badania porównawcze i opracowanie podręcznika metod ewaluacji – projektem kierowała prof. UŠ dr hab. D. Ekiert-Oldroyd.

MANAGEMENT IN EDUCATION CDA: Curriculum Development (Advanced) 29274-IC-3-2000-1-AT-ERASMUS-PROG-3. Projekt Zarządzanie w Edukacji dotyczy porozumienia pomiędzy 7 uczelniami wyższymi w sprawie prowadzenia badań kształcenia na poziomie magisterskim i przewidziany jest na lata 2001–2006. Koordynatorem projektu jest Pädagogische Akademie des Bundes in Wien, a partnerami są: Katholieke Hogeschool Brussel, Univerzita Karlova v Praze, Technische Universität Dresden, Panepistimio Patron, Università degli studi di Firenze, Univerza v Mariboru oraz Uniwersytet Śląski w Katowicach – reprezentowany przez prof. zw. dr. hab. A. Radziewicz-Winnickiego.

Europa in Tact. Music and Persons with Special Needs. Kultura i osoby upośledzone i niepełnosprawne. Projektem kieruje prof. dr hab. M. Knapik.

Pracownicy Instytutu Psychologii uczestniczyli w ciągu ostatnich trzech lat lub uczestniczą w następujących międzynarodowych projektach badawczych:

Successful entrepreneurship in Poland, Germany, Czech Republic and Bulgaria – Forschungs Qualifizierung Modell Dresden (FQMD) – projekt realizowany w latach 2002–2005, koordynowany przez Institute of Work, Organizational and Social Psychology, Technische Universität Dresden, Niemcy (Prof. P.G. Richter), oraz Niemiecką Centralę Wymiany Zagranicznej Deutscher Akademischer Austausch Dienst. Ze strony Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego projekt koordynowany przez prof. dr hab. Z. Ratajczak (Katedra Psychologii Pracy i Organizacji);

Human System Audit for the Health Care Sector – w ramach Programu Leonardo da Vinci 2004 E/04/B/F/PP-149.162 HSA, którego koordynatorem jest Institute of Psychology Universitat de Barcelona (Prof. dr Santiago Diaz de Quijano) – projekt realizowany w latach 2004–2006. Ze strony Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego projekt koordynowany przez dr hab. Małgorzatę Górnik-Durose (Katedra Psychologii Pracy i Organizacji);

Wirtualny Inkubator Gospodarki Społecznej w ramach Projektu EQU-AL. Ze strony Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego projekt koordynowany przez prof. dr hab. Z. Ratajczak i dr E. Turską (Katedra Psychologii Pracy i Organizacji).

Obecnie na Wydziale pracuje 146 nauczycieli akademickich, a wśród nich: 16 profesorów tytularnych, w tym 5 na stanowisku profesora zwy-

czajnego, 15 doktorów habilitowanych, w wśród nich 9 na stanowisku profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Śląskiego, 79 doktorów oraz 19 asystentów. W ciągu 30 lat funkcjonowania Wydziału wypromowano 16 744 magistrów pedagogiki i psychologii oraz 205 doktorów nauk humanistycznych. Rozwój naukowy rodzimej kadry samodzielnych pracowników nauki stanowi przedmiot szczególnej troski władz dziekańskich w kadencji 2002–2005 i w kadencji obecnej. Przejawia się on w finansowym wspieraniu badań naukowych, publikacji prac awansowych oraz merytorycznym poparciu starań pracowników Wydziału o otwarcie przewodu habilitacyjnego czy wszczęcia procedury o nadanie tytułu naukowego. Zgodnie ze statutem Uniwersytetu Śląskiego (1999, 2006) co cztery lata wszyscy nauczyciele akademicy od asystenta czy wykładowcy aż do doktora habilitowanego są oceniani przez Wydziałową Komisję ds. Oceny Kadry, a profesorowie tytularni przez specjalną komisję rektorską. Wymienione działania sprzyjają rozwojowi naukowemu pracowników naukowo-dydaktycznych, znajdujących się na poszczególnych szczeblach kariery akademickiej.

W 2005 roku pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału Pedagogiki i Psychologii opublikowali łącznie 49 prac zwartych (stanowią je monografie i formy zbiorowe), przy czym pracownicy Instytutu Pedagogiki opublikowali 35 prac, w tym 5 za granicą, a pracownicy Instytutu Psychologii 14 prac zwartych. Opublikowano również 297 artykułów w recenzowanych czasopiśmie krajowych (w tym pracownicy Instytutu Pedagogiki 220, a pracownicy Instytutu Psychologii 77) oraz opublikowano 37 artykułów w recenzowanych czasopiśmie zagranicznych i obcojęzycznych pracach zbiorowych (pracownicy Instytutu Pedagogiki 29 a Instytutu Psychologii 8). 227 pracowników wzięło aktywny udział w konferencjach krajowych i zagranicznych, przedstawiając w sumie 322 referaty (251 na konferencjach ogólnopolskich oraz 71 na konferencjach zagranicznych), przy czym pedagogowie przedstawili 227 referatów (w tym 46 na konferencjach zagranicznych), a psychologowie 95 (w tym 25 na konferencjach zagranicznych).

Do współpracy naukowej są zapraszani studenci obu kierunków studiów. Począwszy od 1999 roku na Wydziale coraz intensywniej powstają pod opieką pracowników naukowo-dydaktycznych koła naukowe, których członkowie rozbudzają zainteresowania poznawcze u pozostałych studentów z różnych lat studiów. Dziś na Wydziale działają aktywnie następujące koła naukowe:

- Koło Naukowe „Lallatio”;
- Koło Naukowe Psychologii Sądowej i Policyjnej „Paragraf”;
- Koło Naukowe „Psychology in English”;
- Uczelniane Koło Miłośników Junga „Mandala”;

- Koło Naukowe Psychoterapii i Treningu Psychologicznego;
- Koło Naukowe Seksuologii;
- Koło Naukowe Socjoterapii;
- Koło Naukowe Psychologii Ewolucyjnej i Etologii;
- Koło Naukowe „MENEDŻER-PROPRIOMOTU”;
- Pedagogiczne Koło Edukacji Alternatywnej;
- Koło Naukowe Terapii Pedagogicznej.

Działalność dydaktyczna

Od roku akademickiego 2001/2002 zaczęto wprowadzać sukcesywnie europejski system punktów kredytowych (ECTS), który obejmuje obecnie wszystkie roczniki studiów stacjonarnych. W latach 2002–2004 podjęto szereg równoległych działań zmierzających do spełnienia warunków dla uzyskania akredytacji przez oba kierunki studiów. Podjęte przez władze dziekańskie i dyrekcje obu instytutów działania przyczyniły się do poprawy proporcji studentów przypadających na jednego samodzielnego pracownika nauki oraz dostosowania liczby studentów do realnych możliwości kadrowych, poprzez obniżenie limitów przyjęć na pierwsze lata studiów. Modernizacja planów studiów, dostosowanie ich do wymagań resortu oraz rynku pracy podniosło skutecznie jakość kształcenia. W celu ewaluacji jakości kształcenia na obu kierunkach przeprowadza się ankiety wśród studentów różnych lat, kierunków i trybów kształcenia, oceniające szereg parametrów charakteryzujących jakość realizacji określonych przedmiotów przez poszczególnych nauczycieli akademickich. Przedstawione działania doprowadziły do uzyskania przez oba kierunki studiów pozytywnej oceny Państwowej Komisji Akredytacyjnej – kierunek studiów psychologia otrzymał akredytację w 2004 roku, a kierunek studiów pedagogika w 2005 roku.

Instytut Psychologii prowadzi jednolite stacjonarne i niestacjonarne (wieczorowe) studia magisterskie, dla których siatki studiów są identyczne, w następujących specjalizacjach – psychologia: kliniczna i sądowa, kliniczno-wychowawcza dzieci i młodzieży, pracy i organizacji, zdrowia i choroby oraz społeczna i środowiskowa. Natomiast Instytut Pedagogiki w roku akademickim 2006/2007 po raz ostatni przeprowadził rekrutację na jednolite stacjonarne i niestacjonarne (zaoczne) studia magisterskie w następujących specjalnościach: pedagogika resocjalizacyjna z profilaktyką społeczną, pedagogika socjalna i opiekuńcza, pedagogika zdrowia oraz zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przed-

szkolne. Od roku akademickiego 2007/2008 Instytut będzie prowadził już rekrutację na studia licencjackie (czyli I stopnia) oraz studia uzupełniające (II stopnia) na wymienione wcześniej specjalności, jakkolwiek już od 2004 roku w wyniku wygranego konkursu w MENiS prowadzi stacjonarne i niestacjonarne studia licencjackie na dwu specjalnościach: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne oraz zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i edukacja informatyczna, a ponadto od lat 90. w ramach czterech specjalności prowadzi dwuletnie studia uzupełniające do magisterium. Od roku akademickiego 2007/2008 wprowadzona zostanie także piąta specjalność: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i oligofrenopedagogika, będąca odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne regionu śląskiego na nauczycieli klas i szkół integracyjnych oraz szkół specjalnych. Od września 2006 roku Wydział prowadzi samodzielnie stacjonarne i niestacjonarne studia doktoranckie, czyli studia III stopnia.

Doktor Helena Chrapkiewicz z Instytutu Psychologii jest kierownikiem Uniwersytetu Trzeciego Wieku, cieszącego się dużą popularnością wśród osób starszych, mogących rozwijać swoje zainteresowania i aspiracje życiowe w trakcie aktywnego uczestnictwa w edukacji ustawicznej.

Wydział prowadzi również szereg głównie kwalifikacyjnych studiów podyplomowych. Ich oferta zmienia się z roku na rok w zależności od zapotrzebowania. Pracownicy sami rozpoznają ten rynek edukacyjny i w odpowiednim czasie występują z inicjatywą do Rady Wydziału o uruchomienie kolejnych studiów podyplomowych. Dziś Wydział prowadzi następujące studia podyplomowe:

- Studia Podyplomowe z zakresu Oligofrenopedagogiki;
- Podyplomowe Studia Nauczycielskie Kwalifikacyjne – Wychowanie Przedszkolne;
- Pedagogika Szkolna-Diagnoza i Terapia Psycho-pedagogiczna w Pracy Pedagoga Szkolnego;
- Podyplomowe Kwalifikacyjne Studia Pedagogiczne;
- Studia Podyplomowe Kwalifikacyjne – Pedagogika Specjalna w zakresie Profilaktyki i Resocjalizacji;
- Podyplomowe Studia – „Psychokorekcja Zaburzeń Zachowania Dzieci i Młodzieży”;
- Podyplomowe Studia – Psychologia Zachowań Społecznych;
- Podyplomowe Studia Zarządzania i Umiejętności Menedżerskich;
- Podyplomowe Studia Podstaw Pomocy Psychologicznej.

Zamierzenia

W licznych dyskusjach na temat roli nauczycieli akademickich w nowym postmonocentrycznym ładzie edukacyjno-społecznym, podczas posiedzeń Rady Wydziału bardzo często powracają argumenty mówiące przede wszystkim o wspólnotowości, poszanowaniu swobód akademickich, autotelicznej wartości pracy, uczciwości w prowadzonych badaniach teoretycznych i empirycznych, a w szczególności w eksperymentach. Sądzimy, iż wyraźnie zaznacza się dążność do stałego (ciągłego) doskonalenia reprezentowanej przez nauczycieli akademickich obu instytutów erudycji, stosowanych metod diagnozowania, do coraz głębszego poznawania swojej dziedziny i reprezentowanej specjalności naukowej, do nieustannego wzbogacania wiedzy, prezentowania nowych rezultatów badań i analiz.

Zwraca uwagę udział naszej kadry nauczycieli akademickich w życiu naukowym i uczelnianym, krajowym i międzynarodowym. Kumulacja wszystkich form aktywności naukowej, doradczo-ekspertalnej, charakterystycznej dla profesorów tytularnych jest wynikiem zapraszania naszej kadry samodzielnych pracowników nauki do uczestniczenia w różnych szacownych przedsięwzięciach w postaci: recenzowania i opiniowania prac, zasiadania w radach naukowych, komisjach, towarzystwach czy pracach redakcji. Świadczy to o obywatelstwie pedagogów i psychologów Uniwersytetu Śląskiego w świecie akademickim.

Oba Instytuty opracowały strategię swego rozwoju na lata 2005–2008, które zostały zaakceptowane przez Radę Wydziału jako strategia rozwoju całej jednostki – zob. załączniki. W obu strategiach zawarto najważniejsze cele: strategiczne, naukowe, dydaktyczne i organizacyjne, problematykę badań poszczególnych jednostek organizacyjnych oraz badań prowadzonych przez zespoły skupiające się wokół wybranych problemów badawczych (ma to miejsce szczególnie w Instytucie Pedagogiki) oraz czynników wspierających lub też mogących utrudniać rozwój obu instytutów. Omawiana jest współpraca naukowa oraz dydaktyczna z zagranicznymi jednostkami akademickimi, prowadzenie wspólnych badań oraz wymiana pracowników naukowych i studentów. Zamierzamy uruchamiać kolejne studia podyplomowe, głównie kwalifikacyjne, odpowiadając w ten sposób na zapotrzebowanie społeczne naszego regionu. Wraz z pojawianiem się kolejnych samodzielnych pracowników nauki w pionie pedagogiki zamierzamy wprowadzać nowe specjalności: oligofrenopedagogikę, pedagogikę mediów oraz pedagogikę szkolną – ta ostatnia będzie nadawać kompetencje do nauczania w szkole podstawowej, zarówno w zakresie edukacji wczesnoszkolnej, jak i w zakresie edukacji blokowej. W pionie

psychologii zamierza wprowadzić się dalsze specjalizacje, np. psychologię menedżerską. W strategii przedstawionej przez Instytut Pedagogiki widoczne są plany rozwoju kadry naukowej, najważniejsze funkcje Instytutu oraz zapowiedź zmian strukturalnych, które miałyby zapewnić optymalne wykorzystanie kadry naukowej oraz realizację organicznych funkcji pedagogiki. Ważnym zagadnieniem jest charakterystyka przygotowania studentów do pracy zawodowej, kształcenia ustawicznego oraz realizację w toku studiów szeroko rozumianego procesu wychowania. To zagadnienie staje się niezwykle ważne w sytuacji zmiany społecznej. Z tego powodu, bez zmiany nazw przedmiotów studiów, wprowadzamy treści merytoryczne, m.in. związane z zachowaniem się w sytuacjach kryzysowych. W strategii rozwoju Instytutu Pedagogiki można dostrzec świadomość siły naukowej naszego środowiska oraz jego intencjonalne dążenie do uczynienia z Instytutu jednej z wiodących instytucji akademickich w Polsce w zakresie nauk o wychowaniu.

Władze dziekańskie zwracają szczególną uwagę na rozwój samodzielnej kadry pracowników naukowych pionu psychologii. Realne jest pozyskanie dwóch profesorów tytularnych psychologii z zewnątrz, a uzyskanie przynajmniej przez jednego z samodzielnych pracowników nauki pionu psychologii tytułu naukowego nie tylko uwolni psychologię od permanentnego kryzysu kadrowego, ale w sposób skuteczny przybliży górnośląską psychologię do uzyskania pełnych uprawnień akademickich w ramach Rady Wydziału.

Strategie rozwoju obu instytutów na lata 2006–2008 zawarto w załącznikach.

Władze dziekańskie i dyrektorzy instytutów w okresie funkcjonowania Wydziału Pedagogiki i Psychologii

Do dynamicznego rozwoju naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Wydziału Pedagogiki i Psychologii znaczący wkład wniosły kolejne władze dziekańskie oraz dyrektorzy instytutów, przedstawieni poniżej według kolejności swych kadencji:

1976–1981

Dziekan – doc. dr Henryk Gąsior, prodziekani – doc. dr Kazimierz Czarnecki, doc. dr Jadwiga Bińczycka-Feluś, kierownik studium zaocznego – dr Józef Pielka.

1981–1984

Dziekan – prof. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak, prodziekan ds. dydaktyki – doc. dr hab. Maria Bolechowska, prodziekan ds. studenckich – dr Maria John (IX/XII 1981), doc. dr Jadwiga Bińczycka, prodziekan ds. ogólnych – doc. dr hab. Irena Heszen-Klemens (1981–1982), kierownik studium zaocznego – dr Władysława Błońska.

1984–1987

Dziekan – doc. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki, prodziekan ds. nauki – doc. dr hab. Jan M. Stanik, prodziekan ds. dydaktyki – doc. dr Kazimierz Czarnecki, a od 1985/1986 doc. dr hab. Barbara Maszczyk, prodziekan ds. studenckich – doc. dr Jadwiga Bińczycka, kierownik studium zaocznego – dr Władysława Błońska.

1 września 1987–30 listopada 1990

Dziekan – prof. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki, prodziekan ds. nauki – doc. dr hab. Jan M. Stanik, prodziekan ds. dydaktyki – doc. dr hab. Barbara Maszczyk, a od 1 lutego 1989 doc. dr hab. Barbara Żechowska, prodziekan ds. studenckich – dr Zbigniew Marten, kierownik studium zaocznego – dr Władysława Błońska.

1 grudnia 1990–30 sierpnia 1993

Dziekan – prof. dr hab. Zofia Ratajczak, prodziekan ds. nauki – prof. dr hab. Irena Heszen-Niejodek, prodziekan ds. dydaktyki pedagogiki – prof. dr hab. Barbara Żechowska, prodziekan ds. dydaktyki psychologii – dr Jadwiga Timoszenko, pełnomocnik dziekana ds. studiów zaocznych – dr Władysława Błońska, pełnomocnik dziekana ds. studenckich – dr Maria Krzyśko.

1 września 1993–30 sierpnia 1996

Dziekan – prof. zw. dr hab. Henryk Moroz, prodziekan ds. nauki – prof. dr hab. Irena Heszen-Niejodek, prodziekan ds. studiów dziennych – dr hab. Władysława Łuszczuk, prodziekan ds. studiów zaocznych – doc. dr Kazimierz Czarnecki.

1 września 1996–30 sierpnia 1999

Dziekan – prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk, prodziekan ds. nauki – prof. UŚ dr hab. Dorota Ekiert-Grabowska, prodziekan ds. studiów dziennych – dr Marek Adamiec, prodziekan ds. studiów zaocznych – dr Eugenia Rostańska.

1 wrzesnia 1999 – 30 sierpnia 2002

Dziekan – prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk, prodziekan ds. nauki – prof. UŚ dr hab. Dorota Ekiert-Grabowska, prodziekan ds. stu-

diów dziennych – dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, prodziekan ds. studiów zaocznych – dr Eugenia Rostańska.

1 września 2002–30 sierpnia 2005

Dziekan – prof. dr hab. Stanisław Juszczak, prodziekan ds. nauki – prof. UŚ dr hab. Ewa Syrek, prodziekan ds. studiów dziennych – prof. UŚ dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, prodziekan ds. studiów wieczorowych i zaocznych – prof. UŚ dr hab. Eugenia Mandal, pełnomocnik dziekana ds. studiów doktoranckich – prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek, pełnomocnik dziekana ds. praktyk pedagogicznych – dr Wojciech Zajac (1 września 2005–30 sierpnia 2006).

1 września 2005 –

Dziekan – prof. zw. dr hab. Stanisław Juszczak, prodziekan ds. nauki – prof. dr hab. Adam Stankowski, prodziekan ds. studiów stacjonarnych – dr hab. Zbigniew Spindel, prodziekan ds. studiów niestacjonarnych – prof. UŚ dr hab. Anna Nowak, pełnomocnik dziekana ds. studiów doktoranckich do 30 sierpnia 2006 – dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk, od 1 września 2006 kierownik studiów doktoranckich dr hab. Wiesława Sacher, pełnomocnik dziekana ds. praktyk pedagogicznych – dr Małgorzata Mních.

Dyrektorami ponownie utworzonych instytutów od lat 90. byli:

Instytut Pedagogiki: Prof. UŚ dr hab. Maria Teresa Michalewska 1995–1996, prof. zw. dr hab. Andrzej Radziejewicz-Winnicki 1996–2002, prof. dr hab. Adam Stankowski 2003–2005, prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs 2005 – 28 lutego 2007, dr hab. Katarzyna Krasoń 1 marca 2007 –

Instytut Psychologii: prof. zw. dr hab. Zofia Ratajczak 1994 – 30 września 2007 roku dr hab. Małgorzata Górnik-Durose 1 października 2007 –

Bibliografia

- „Auxilium Sociale – Wsparcie Społeczne” – kwartalnik naukowy pod redakcją naukową A. Radziejewicz-Winnickiego. Katowice 1997–2005.
- Barciak A., red., 1998: *Uniwersytet Śląski – wyrósł z dobrego drzewa, 1968–1998. Fakty, dokumenty, relacje*. Katowice.
- Bobrowska-Nowak W., 1993: *Kartki z przeszłości „Chowanny”*. „Chowanna”, T. 1.
- Bobrowska-Nowak W., Drynda D., red., 1998: *Słownik pedagogów polskich*. Katowice, s. 141–142.
- Bocian F., 1998: *Henryk Gąsior – Jubileusz pedagoga*. „Nauczyciel i Szkoła”, nr 2(5), s. 166–174.

- Budniak A., 1999: *Czasopismo pedagogiczne „Chowanna” (1929–1997). Zarys monograficzny*. Katowice.
- Czarnecki K., 1999: *Mój życiorys naukowy*. „Nauczyciel i Szkoła”, nr 1(6), s. 157–162.
- Czarnecki K., 2000: *Maria Julia Bolechowska (1921–1993)*. W: Czarnecki K.: *Pionierzy, współtwórcy i twórcy polskiej psychologii naukowej*. Kraków, s. 78–84.
- Czernichowski E., 1930: *Organizacja i znaczenie Instytutu Pedagogicznego w Katowicach*. Katowice.
- Drynda D., 1998: *Molak Adolf*. W: *Słownik pedagogów polskich*. Red. W. Bobrowska-Nowak, D. Drynda. Katowice, s. 141–142.
- Gąsior H., Czarnecki K., Ratajczak Z., 1978: *Wydział Pedagogiki i Psychologii. W: 10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978*. Katowice, s. 146–156.
- Golec J., Bojda S., red., 1995: *Molak Adolf*. W: *Słownik biograficzny ziemi cieszyńskiej*. T. 2. Cieszyn, s. 149.
- Grzybowa M., 1997: *Nauczyciel-eksperymentator, naukowiec, pedagog, pedeutolog. Życie – działalność edukacyjna – działalność twórcza Jana Bohuckiego (1901–1991)*. „Nauczyciel i Szkoła”, nr 2(3), s. 141–145.
- Instytut Pedagogiczny w Katowicach. Broszura Informacyjna*. [Nakładem IP. Gmach Gimnazjum Państwowego. Drukarnia W.L. Anczyca i s-ki]. Poznań 1928.
- Juszczyk S., 2006a: *Doktorat honoris causa Uniwersytetu Śląskiego dla Profesora Wincentego Okonia w roku jubileuszu 30-lecia Wydziału Pedagogiki i Psychologii (1976–2006)*. W: *Wincenty Okoń. Doctor „honoris causa” Universitatis Silesiensis*. Katowice, s. 55–66. Red. S. Juszczyk.
- Juszczyk S., 2006b: *Prof. zw. dr dr h.c. Wincenty Okoń. Życie i twórczość naukowa*. „Chowanna”, T. 2(27), s. 179–189.
- Juszczyk S., 2006c: *Edukacja bez barier*. „Gazeta Uniwersytecka”, listopad, s. 6–7.
- Juszczyk S., 2006d: *Nestor polskich humanistów*. „Gazeta Uniwersytecka”, listopad, s. 5.
- Juszczyk S., 2006e: *Podziw i uznanie*. „Gazeta Uniwersytecka”, grudzień, s. 6.
- Juszczyk S., red., 2006: *Wincenty Okoń. Doctor honoris causa Universitatis Silesiensis*. Katowice.
- Juszczyk S., Polewczyk I., red., 2005a: *Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji*. Toruń.
- Juszczyk S., Polewczyk I., red., 2005b: *Media wobec wielorakich potrzeb dziecka*. Toruń.
- Knapik M., Sacher W., red., 2005: *Dziecko w kulturze europejskiej*. Katowice.
- Knapik M., Sacher W., red., 2006: *Europa – integracja – sztuka. Tematyczna koncepcja pracy edukacyjno-terapeutycznej środkami artystycznymi*. Katowice.
- Kojs W., 2006: [Opinia o dorobku naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym Profesora zw. dr Wincentego Okonia, przygotowana w związku z uchwałą Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii oraz uchwałą Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o nadanie Mu tytułu Doktora Honoris Causa]. W: *Wincenty Okoń. Doctor „honoris causa” Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice, s. 27–47.
- Kojs W. przy współudziale Dawid Ł. red., 2001: *Edukacyjne konteksty procesów globalizacji*. Cieszyn.
- Kosek-Nita B., Raś D., 2000: *Kontakty z ludźmi „innymi” jako problem wychowania, opieki i resocjalizacji*. Katowice.
- Kosek-Nita, Raś D., 2006: *Idee Uniwersytetu w praktyce kształcenia pedagogów specjalnych. 20 lat studiów podyplomowych Profilaktyka i resocjalizacja na Uniwersytecie Śląskim (1986–2006)*. „Chowanna”, T. 2 (27).

- Kowolik P., 1999: *Jubileusz 70-lecia urodzin i 50-lecia pracy zawodowej Profesora Włodzimierza Lecha Goriszowskiego*. „Nauczyciel i Szkoła”, nr 2(7), s. 202–206.
- Kowolik P., 2002: *Prof. zw. dr hab. Wanda Bobrowska-Nowak – pedagog, psycholog i historyk wychowania*. W: *Wychowanie – opieka – wsparcie. Tradycje i doświadczenia polskiej pedagogiki oraz możliwości współczesnego ich wykorzystania*. Red. M. Wójcik. Mysłowice, s. 17–21.
- Kowolik P., 2004: *Józef Pieter (1904–1989) – psycholog, pedagog, filozof*. „Nauczyciel i Szkoła”, nr 1–2, s. 385–392.
- Kowolik P., 2006: *Andrzej Radziejewicz-Winnicki*. „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, nr 1, s. 96–98.
- Kowolik P., 2006: *Henryk Moroz*. „Edukacja Ustawiczna Dorosłych”, nr 1, s. 99–100.
- Kowolik P., Czarniecki K., 2000: *Maria Julia Bolechowska*. W: *Kronika Katowic*. T. 8. Katowice, s. 319–324.
- Krasoń K., red. 2003: *Sztuka i ekspresja dziecka – w poszukiwaniu sensu tworzenia*. Katowice.
- Krasoń K., Mazepa-Domagala B., red., 2006: *W kręgu sztuki i ekspresji dziecka. Rozważnia inspirujące*. Katowice–Mysłowice.
- Kwieciński Z., 2006: *Opinia o dorobku naukowym Profesora Wincentego Okonia*. W: *Wincenty Okoń. Doctor „honoris causa” Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice, s. 23–26.
- Lewowicki T., 2006: *Opinia o dorobku naukowym Profesora Wincentego Okonia*. W: *Wincenty Okoń. Doctor „honoris causa” Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice, s. 48–54.
- Michalewska M.T., Kisiel M., 2002: *Problemy edukacji lingwistycznej. Teoria i praktyka edukacyjna w zmieniającej się Europie*. Kraków.
- „The New Educational Review”, pedagogiczny kwartalnik naukowy, pod redakcją naukową Stanisława Juszczyka. Toruń 2003–2006.
- Nowak A., red., 2006: *Resocjalizacja młodzieży niedostosowanej społecznie – wybrane konteksty*. „Chowanna”, T. 2. Katowice.
- Palka S., 1996: *Twórcze i aktywne życie prof. zw. dr hab. Henryka Moroza*. W: *Twórcze życie nauczyciela*. Red. S. Juszczyk. Kraków, s. 25–28.
- Pieter J., 1964: „Chowanna”, z. 4.
- Pituła B., 2001: *Pamięci Profesor Barbary Żechowskiej*. „Chowanna”, T. 2 (17), s. 122–127.
- Protokoły posiedzeń Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego z lat 1976–2006.
- Radziejewicz-Winnicki A., Frackowiak T., red., 2005: *Spoleczne procesy modernizacyjne w środowisku lokalnym średniego miasta (doświadczenia i propozycje)*. Rawicz–Leszno.
- Radziejewicz-Winnicki A., 2006: *Professor Wincenty Okoń doctor honoris causa of the University of Silesia*. „The New Educational Review”, Vol. 11, No. 3–4.
- Radziejewicz-Winnicki A., 2006: *Laudatio*. W: *Wincenty Okoń Doctor „honoris causa” Universitatis Silesiensis*. Red. S. Juszczyk. Katowice, s. 7–22.
- Sprawozdanie JM Rektora za rok akademicki 2005/2006*. Katowice 2006.
- Stanik J., Majchrzyk Z., red., 2001: *Psychologiczne i psychiatryczne opiniodawstwo sądowe w ramach nowych uregulowań prawnych*. Katowice.
- Statut Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice 1999.
- Statut Uniwersytetu Śląskiego*. Katowice 2006.
- Stopińska-Pająk A., 1984: „Chowanna” – wczoraj i dziś. „Ruch Pedagogiczny”, nr 3.

- Stopińska-Pająk A., 1987: *Funkcje społeczno-pedagogiczne „Chowanny”*. „Chowanna”, z. 2, s. 170–171.
- Syrek E., Roter A., oprac. 2005: *Andrzej Radziewicz-Winnicki. Twórczość naukowa, bibliografia prac, działalność badawcza, praca dydaktyczna w latach 1970–2005*. Katowice.
- Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w sprawie organizacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 31 lipca 1968 r. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego 1968, nr A-10, poz. 71.
- Zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w sprawie struktury organizacyjnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 26 czerwca 1969 r. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego 1969, nr A-7, poz. 69.
- Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w sprawie struktury organizacyjnej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 16 sierpnia 1973 r. Utworzenie Wydziału Filologicznego, Wydziału Nauk Społecznych i Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki 1973, nr 14, poz. 157.
- Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w sprawie zmian organizacyjnych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach z dnia 29 lipca 1974 r. Utworzenie Wydziału nauk o Ziemi i Instytutu Fizyki i Chemii Metali w ramach Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki 1974, nr 8, poz. 68.
- Zarządzenie Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w sprawie zmian organizacyjnych w szkołach wyższych podległych Ministrowi Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Utworzenie w Uniwersytecie Śląskim Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki 1976, nr 12, poz. 45.
- 10 lat Uniwersytetu Śląskiego 1968–1978. Katowice 1978, s. 146–156.
- 10-lecie Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. „Dziennik Zachodni” [Katowice], 19 IX 1986.

Stanisław Juszczyk

Strategia rozwoju Instytutu Pedagogiki na lata 2006–2008

(pozytywnie zaopiniowana przez Radę Instytutu Pedagogiki 16 lutego 2006 roku oraz przyjęta przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii 21 lutego 2006 roku)

I. Założenia wstępne

Strategia rozwoju Instytutu Pedagogiki uwzględnia najważniejsze, przewidywane na lata 2006–2008 zmiany o charakterze jakościowym i ilościowym w jego strukturze i podejmowanej działalności. Podstawę jej stanowią:

1) tradycyjnie pełnione przez uczelnię akademicką funkcje naukowo-badawcze i dydaktyczno-wychowawcze;

2) obowiązująca ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* (27 lipca 2005 roku)

3) aktualna sytuacja Instytutu określona w jego planach i sprawozdaniach z lat 2002–2005, raporcie Państwowej Komisji Akredytacyjnej (2004) oraz wniosku Rady Wydziału Pedagogiki i Psychologii o przyznanie uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Zmiany, o których mowa, określone zostają poprzez wyróżnione zadania strategiczne, a kolejność ich przedstawiania wynika z roli, jaką przypisał im ustawodawca w wymienionym wyżej dokumencie. Uznając zawarte w nim postanowienia, Instytut Pedagogiki będzie realizował następujące rodzaje zadań strategicznych:

- przygotowywanie studentów pedagogiki do pracy zawodowej;
- wychowywanie ich w poczuciu odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji i poszanowanie praw człowieka;
- prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych z zakresu nauk pedagogicznych;
- kształcenie i promowanie kadr naukowych;
- upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauk pedagogicznych;
- stwarzanie warunków do rozwoju kultury fizycznej studentów pedagogiki;
- działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych.

Wymienione zadania wymagają uszczegółowień stosownych do właściwości naszego Instytutu, a także sformułowania zadań o charakterze organizacyjnym, związanych z zabezpieczeniem ich realizacji (realizacji zadań głównych).

II. Przygotowanie studentów do pracy zawodowej i kształcenia ustawicznego

1. Wylania się pilna potrzeba rozpoznania zmian zachodzących na edukacyjnym rynku pracy, w tym w instytucjach zatrudniających pedagogów i – na podstawie uzyskanych wyników – określenia miejsca oraz roli obecnego systemu uniwersyteckiego kształcenia pedagogów w funkcjonowaniu edukacji oświaty i opieki. Pojawiające się społeczeństwo uczące się, gospodarka oparta na wiedzy czy zarządzanie wiedzą, to wyzwania stojące zarówno przed edukacją, jak i przed systemem kształcenia zawodowego pedagogów.

2. Szczególną rolę weryfikacyjną, ale także i wiedzotwórczą należy przypisać praktykom studenckim. Działalność praktyczna będzie wykorzystana jako silnie działający czynnik integracyjny, współtworzący strukturę wiedzy zawodowej.

3. Treści programowe, występujące w poszczególnych przedmiotach i formach kształcenia, zostaną wzbogacone o informacje uzyskane w badaniach nad pracą zawodową naszych studentów i absolwentów. Temu celowi będą służyć również prace nad studiami zawodowymi niestacjonarnymi, o układzie modułowym, dającym możliwość uzyskania dodatkowych uprawnień, a także aktywizacja studiów podyplomowych oraz kursów doskonalących i kwalifikacyjnych.

4. Instytut podejmuje prace nad programami kształcenia (w tym nad obszarem literatury przedmiotu), praktykami oraz jakością i pedagogicznymi efektami prac magisterskich w zakresie określonym zaleceniami PKA z października 2004 roku.

III. Wychowanie

Proces kształtowania poczucia odpowiedzialności za państwo polskie, za umacnianie zasad demokracji i poszanowania praw człowieka będzie wspierany i organizowany w kontekście:

1) działalności samorządu studenckiego, kół naukowych i innych organizacji studenckich;

2) funkcjonowania polskiego systemu edukacji i roli, jaką pełni i może pełnić w kształtowaniu osobowości jednostek i grup społecznych;

3) optymalnej dla studenta organizacji studiów, rzetelnego, odpowiedzialnego i terminowego wypełniania obowiązków przez pracowników naukowo-dydaktycznych, technicznych i administracyjnych, wysokiego poziomu merytorycznego i metodycznego zajęć dydaktycznych („wychowanie bez mówienia o wychowaniu”);

4) tworzenia warunków sprzyjających i niezbędnych pojawieniu się poczucia odpowiedzialności, wolności i sprawstwa, co wiąże się z kreowaniem działań podmiotowych studentów, a w warunkach uniwersyteckich oznacza położenie nacisku na samodzielną pracę studenta, na autoedukację, głównie na proces studiowania, a nie nauczania.

IV. Badania naukowe

Z badaniami naukowymi prowadzonymi w ośrodkach uniwersyteckich związane są określone wymogi metodologiczne, etyczne i społeczne. Chodzi w nich, między innymi, o tworzenie wiedzy na najwyższym możliwym poziomie według uznawanych paradygmatów. W naukach pedagogicznych, podobnie jak w innych dyscyplinach społecznych i humanistycznych, mamy aktualnie do czynienia z tzw. pluralizmem metodologicznym, z wielością paradygmatów i powstałych subdyscyplin, specjalności i specjalizacji, a w konsekwencji z dużym zamętem teoretycznym. W podejmowanych próbach porządkowania wiedzy pedagogicznej i pedagogiki jako nauki miejsca wskazuje się m.in. na trzy fazy jej rozwoju: ortodoksji, heterodoksji i heterogeniczności. Każdej z tych faz przypisuje się pewne specyficzne, wysoce różnicujące cechy jakościowe pedagogiki. Zastanawiając się nad strategią rozwoju badań naukowych w naszym Instytucie, określamy swoje miejsce w zachodzących przemianach pedagogiki i uzasadniamy zajmowane stanowiska metodologiczne, ale przede wszystkim wskazujemy na nasz sposób rozumienia całości zachodzących w naukach pedagogicznych zmian. Chodzi więc o sprawę bardzo podstawową: rozwijanie naszej samowiedzy metodologicznej i świadomości zasad dokonujących się przeobrażeń edukacji i pedagogiki.

W związku z powyższym nasze sugestie dotyczą:

1. Stworzenia ogólnoinstitutowego forum dyskusyjnego podejmującego wskazane wyżej wątki. Zadania tego – jak się wydaje – nie rozwiąże żadna jednostka organizacyjna w postaci zakładu czy katedry, chodzi bowiem o powszechną, wysoką świadomość metodologiczną każdego pracownika naukowo-dydaktycznego;

2. Podjęcia wnikliwej, wielowątkowej analizy rozproszonej – jak się wydaje – problematyki badawczej i określenia głównych problemów badawczych lub potwierdzenia słuszności obranych kierunków pracy naukowej.

3. Organizacji zespołów badawczych, skupiających także pracowników z innych instytutów, wydziałów czy też uczelni.

4. Zdefiniowania związku badań z potrzebami praktyki edukacyjnej i związku badań z potrzebami pedagogiki jako nauki (chodzi o akademickość pedagogiki, jej teoretyczny, a nie instrumentalny wymiar). Zadanie to można uznać za fundamentalne, jeśli zważy się na potrzebę prowadzenia badań podstawowych i uprawianie „czystej nauki” oraz potrzebę służenia systemowi edukacji, którego jest się częścią.

5. Zwrócenie uwagi – w świetle posiadanych uprawnień akademickich oraz starań o uprawnienia nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego – na preferowanie tych kierunków badań, które będą wzmacniały ważne (z punktu widzenia tych uprawnień) subdyscypliny pedagogiczne, a także zabezpieczały stosowną pozycję w krajowych i zagranicznych ośrodkach badań pedagogicznych.

6. Wykorzystania najnowszych, a znaczących dla pedagogiki osiągnięć naukowych z zakresu nauk o języku, budowie i funkcjonowaniu mózgu, umyśle, wartościach oraz o informacji i technologiach informatycznych, a także organizowania i prowadzenia badań interdyscyplinarnych, uczynienia z Instytutu ośrodka interdyscyplinarnych badań nad edukacją.

7. Należy kontynuować i rozwijać współpracę naukowo-dydaktyczną z takimi partnerami zagranicznymi jak: Uniwersytet w Brnie – Zakład Pedagogiki Eksperymentalnej i Katedra Pedagogiki Specjalnej; Uniwersytet J.A. Komenskiego w Bratysławie – Katedra Pedagogiki Specjalnej; Uniwersytet w Ostrawie – Katedra Pedagogiki Specjalnej, Katedra Pedagogiki Społecznej; Uniwersytet w Olomuńcu – Katedra Pedagogiki Specjalnej; Katedra Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja); Katedra Pedagogiki Uniwersytetu Konstantina Filozofa w Nitrze; Katedra Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu w Preszowie (Słowacja); Centrum Opieki Społecznej (Budapeszt, Węgry), Uniwersytet Berliński – Towarzystwo Aktywizacji Społecznej i Kulturowej; Instytut Badań Społecznych – Nijmegen (Holandia); Akademia Pedagogiczna w Wiedniu (Austria), Uniwersytet w Nesna (Norwegia), Instytut Polityki Edukacyjnej Uniwersytetu Metropolitalnego w Londynie (Anglia), Centrum Fraunhofera Logistyki, Planowania Systemowego i Systemów Informacyjnych w Cottbus (Niemcy). Należy podjąć kroki zmierzające do nawiązania współpracy także z innymi ośrodkami pedagogicznymi w Europie.

Podstawę działalności naukowo-badawczej Instytutu, niezależnie od wskazanych wcześniej postulatów, będą stanowiły zadania zawarte w planach poszczególnych katedr i zakładów. Są to następujące tematy-zadania:

1. Współczesne mechanizmy rozwoju zurbanizowanego społeczeństwa posindustrialnego a rola i zadania pedagogiki społecznej; badania nad ładem społecznym postrzeganym jako paradygmat procesów socjalizacji i wychowania.

2. Diagnoza potrzeb i zagrożeń socjalizacyjnych i wychowawczych w środowisku lokalnym; Integratywna strategia kształcenia lokalnych środowisk wychowawczych w zakresie profilaktyki i kompensacji, w okresie zmiany społecznej, w tym: badania wzorów reakcji intencjonalnych środowisk wychowawczych na zjawisko przemocy stosowanej wobec nieletnich, edukacji zdrowotnej prowadzonej w środowisku społeczności lokalnej, recepcji treści określonych zasad dominujących w krajach UE przez nauczycieli w Polsce; analizy przekształceń edukacyjnych oraz społecznych w byłych państwach postkomunistycznych o najwyższej rozwiniętej gospodarce rynkowej.

3. Organizacja i warunki działań pedagogicznych w środowiskach wychowujących: analiza procesu rewalidacji, terapii, rehabilitacji, metodyki pracy z osobami niepełnosprawnymi. W ramach tematu podjęto również następujące zadania badawcze, dotyczące: wybranych problemów patologii społecznej; nauczyciela wychowawcy w zakładach opieki całodobowej; zagadnień niepełnosprawności; zagadnień związanych ze szkolnictwem specjalnym w kontekście historycznym, w szczególności dotyczących placówek szkolnictwa specjalnego powstałych w XIX wieku na ziemiach zaboru austriackiego; problematyki aksjologicznej i antropologicznej w pedagogice z uwzględnieniem pedagogiki specjalnej.

4. Edukacja jednostki w społeczeństwie opartym na wiedzy. W ramach tematu realizowane będą następujące zagadnienia badawcze: diagnozowanie aktualnych warunków edukacji dziecka; rola rodziny, przedszkola i szkoły w przygotowaniu dziecka do życia w społeczeństwie wiedzy; realizacja założeń reformy edukacji i jej wpływ na sytuację dziecka; przygotowanie dziecka do odbioru i przekształcenia informacji o otaczającym świecie; diagnoza i opis walorów wychowawczych i dydaktycznych przekazów medialnych przeznaczonych dla dzieci (programów telewizyjnych, audycji radiowych, edukacyjnych programów komputerowych oraz czasopism dla dzieci); diagnoza stopnia wykorzystania mediów prostych i złożonych w edukacji wczesnoszkolnej i efektów ich stosowania; media w diagnozie i terapii pedagogicznej.

5. Pedagogika medialna, edukacja medialna oraz kultura medialna w tworzącym się społeczeństwie wiedzy.

6. Eksploracja badawcza uwzględnia zastosowanie technik multimedialnych w edukacji, a w szczególności badania nad komputerowym wspomaganie procesu kształcenia i zastosowaniem w nim sieci rozległych (Internetu), rolę mediów w procesie komunikowania się z uwzględnieniem narastających procesów globalizacji oraz ich wpływu na procesy kształcenia i wychowania, miejsce i rolę technologii informacyjnej w nowym, postmonocentrycznym ładzie społecznym, kształtowanie informatyczno-medialnych kompetencji nauczycieli w powiązaniu z przemianami zachodzącymi we współczesnej szkole.

7. Kształtowanie się polskiej myśli pedagogicznej (andragogika, pedagogika ogólna, gerontologia), a w tym: kształtowanie się andragogiki, pedagogiki ogólnej, gerontologii; rozwój polskiego szkolnictwa i oświaty XIX–XX wieku (szczególnie na Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim); rozwój andragogicznych aspektów opieki i edukacji człowieka.

8. Badania teoretycznych i metodologicznych podstaw procesu wychowania (idei i ideałów, wartości i celów wychowania, a także ich stałości oraz zmienności) źródeł współczesnej teleologii i aksjologii pedagogicznej, specyfiki i odrębności teorii wychowania jako subdyscypliny pedagogicznej, a także jakości egzystencjalnych dzieci i młodzieży w odniesieniu do środowiska wychowawczego.

9. Badania porównawcze systemów dydaktycznych o różnych stopniach złożoności, w tym systemów personalnych i instytucjonalnych. W ramach tego zadania będą prowadzone badania nad aksjologicznymi i czynnościowymi aspektami treści kształcenia, teorią projektowania, programowania oraz kontrolowania i oceniania edukacji, a także badania nad metodyką kształcenia, w tym nad metodyką autoedukacji.

10. Psychopedagogika twórczości – diagnoza i stymulowanie uzdolnień twórczych dzieci i młodzieży. Zastosowanie dramy w edukacji, a w tym w przeciwdziałaniu przemocy: diagnoza i stymulowanie uzdolnień twórczych dzieci i młodzieży; psychopedagogiczne uwarunkowania procesów edukacyjnych; metody pomiaru uzdolnień twórczych dzieci i młodzieży; adaptacja i standaryzacja testów uzdolnień twórczych.

11. Nauczyciele i kadra kierownicza oświaty wobec szans i zagrożeń współczesnych przemian edukacyjnych. W ramach tego tematu prowadzone będą badania nad kształ-

cenieniem nauczycieli w kontekście potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży; przetwarzaniem wiedzy przez uczniów, uczniem zdolnym w szkole – stymulowaniem jego rozwoju i zapobieganiem niepowodzeniom.

12. Przemiany w polskiej dydaktyce jako dyscyplinie i przedmiocie kształcenia nauczycieli w aspekcie historycznym i współczesnym.

13. Badania nad edukacją artystyczną dzieci i młodzieży; znaczeniem sztuki dla rozwoju i terapii; kulturą i sztuką w procesie integracji osób niepełnosprawnych; wspieraniem rozwoju osób upośledzonych i niepełnosprawnych; diagnozowaniem psychopedagogicznym – metodą, interpretacją wyników; metodami terapii psychopedagogicznej.

V. Rozwój kadry naukowej

Kształcenie i promowanie kadry naukowej pozostaje w ścisłym związku z wyszczególnionymi wyżej zadaniami naukowo-badawczymi:

1. Kształceniu kadry naukowej będzie służyć dotychczasowy system promowania doktorów nauk humanistycznych z zakresu nauk pedagogicznych, a także powołane na Wydziale Pedagogiki i Psychologii studia trzeciego stopnia jako trzeci szczebel kształcenia akademickiego.

2. W przypadku pozytywnego rozstrzygnięcia wniosku o przyznanie habilitacji zostaną stworzone nowe możliwości dla rozwoju i awansu naukowego młodej kadry pracowników.

3. Ważnym zadaniem dla Instytutu będzie stwarzanie sprzyjających warunków dla sprawnego funkcjonowania struktur naukotwórczych – zespołów odpowiedzialnych za kształcenie doktorantów, za otwieranie, przeprowadzanie i zamykanie przewodów.

4. Instytut podejmie działania mające na celu ułatwienie publikowania prac naukowych, w tym na łamach recenzowanych czasopism pedagogicznych, a także odbywanie krajowych i zagranicznych staży naukowych.

5. Instytut będzie organizował dla pracowników seminaria metodologiczne z udziałem wybitnych przedstawicieli nauk społecznych i humanistycznych, i połączone z prezentacją własnego dorobku metodologicznego. Szczególnym wyzwaniem dla kierownictwa Wydziału i Instytutu jest liczna grupa doktorów (62), której należy ułatwić przygotowanie prac habilitacyjnych m.in. poprzez wskazane seminaria i organizowane konferencje naukowe.

6. Istotną rolę w kształceniu kadry naukowej odgrywają zespoły badawcze, wyłaniane spośród pracowników różnych katedr i zakładów. Potrzeba tworzenia takich zespołów staje się widoczne m.in. w odniesieniu do takich tematów jak zagrożenia edukacji i pedagogiki.

7. Należy stosunkowo wcześniej rozpoznawać, wyłaniać i zachęcać do współpracy naukowej studentów wybitnie zdolnych. W związku z tym podejmie się – z udziałem kół naukowych i opiekunów poszczególnych lat studiów – stosowne kroki, i włączy się ich, w miarę ich możliwości, do pracy w zespołach badawczych.

VI. Upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauk pedagogicznych

Funkcje te Instytut będzie spełniał poprzez realizację następujących zadań:

1. Organizowanie krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych oraz czynny udział pracowników w tychże konferencjach.

2. Udział pracowników w konferencjach organizacyjnych przez inne ośrodki akademickie i oświatowe.

3. Publikowanie osiągnięć na łamach czasopism naukowych i popularnonaukowych.

4. Współpracę z lokalnymi i regionalnymi instytucjami oświatowymi i socjalno-opiekuńczymi.

5. Współpracę na forum europejskim z innymi uniwersytetami i ośrodkami pedagogicznymi.

VII. Zdrowie i kultura fizyczna studentów

Zorganizowanie wraz z samorządem studenckim i Akademią Medyczną konferencji na temat stanu zdrowia studentów.

Uwagi końcowe

Realizacja węzłowych zadań merytorycznych, dotyczących zwłaszcza badań, rozwoju kadry i kształcenia studentów, wymaga odpowiedniej organizacji oraz materialnego i finansowego zabezpieczenia. W zależności od tego, jak pojmujemy rolę Instytutu w kreowaniu pedagogiki i procesu kształcenia, otrzymujemy – w uproszczeniu rzecz ujmując – kilka modeli jego funkcjonowania, m.in. model administracyjny z dominacją porządkowania planów i sprawozdań tworzących go jednostek, model z dominacją działalności tychże jednostek wokół węzłowych zagadnień merytorycznych czy też model zrównoważonej działalności organizacyjno-merytorycznej. Z modelami tymi związany jest m.in. określony zakres autonomii finansowej Instytutu, a co za tym idzie – możliwości podejmowania zadań naukowo-badawczych i organizacyjnych. Otwarty pozostaje problem optymalnej dla badań naukowych i kształcenia pedagogów struktury Instytutu. Stosunkowo duża liczba pracowników zajmujących się problematyką twórczości i edukacji artystycznej skłania do postawienia pytania o potrzebę powołania w przyszłości Katedry Teorii Wychowania Estetycznego. Wszak chodzi o optymalne wykorzystanie naszej kadry naukowo-dydaktycznej. Podobne spostrzeżenia pojawiają się, kiedy myślimy o pedagogice szkolnej jako pewnej całości czy też o niebywałym wzroście znaczenia edukacji medialnej. Nadmienione tu kwestie mogą być rozpatrywane m.in. w związku z pracami, jakie trzeba będzie podjąć nad zdezaktualizowanym już statutem Instytutu Pedagogiki.

Wielką szansę dla Instytutu stwarza liczna grupa adiunktów – ambitnych, aktywnych, twórczych i pracowitych. Zabezpieczenie odpowiednich warunków dalszego ich rozwoju może przyczynić się do stworzenia z Uniwersytetu Śląskiego prężnego, przodującego ośrodka myśli pedagogicznej w Polsce, zdolnego sprostać lokalnym cywilizacyjnym wyzwaniom środowiska, a dotyczącym edukacji i pedagogiki. Szansę taką – w nieco odleglejszej perspektywie – stwarza także liczne grono wybitnych studentów.

Opracował
prof. zw. dr hab. Wojciech Kojs
Dyrektor Instytutu Pedagogiki

Strategia rozwoju Instytutu Psychologii na lata 2006–2008

zaakceptowana przez Radę Instytutu Psychologii w dniu 14 marca 2006 roku
oraz przyjęta przez Radę Wydziału Pedagogiki i Psychologii
w dniu 21 marca 2006 roku

I. Założenia ogólne

Strategia Instytutu Psychologii opiera się na trojakiemu rodzajowi podstawach:

1) Na wiedzy na temat:

- stanu obecnego, w jakim znajduje się Instytut (określeniu jego mocnych i słabych stron);
- stanu polskiego szkolnictwa wyższego (ulegającego coraz większej komercjalizacji);
- długofalowej polityki Uniwersytetu Śląskiego.

2) Na wiedzy o zmianach:

- w otoczeniu (w szkolnictwie wyższym w Europie, zwłaszcza o konieczności pogłębiania tzw. procesu bolońskiego zmierzającego do zwiększenia mobilności pracowników naukowych i studentów oraz uznawalności dyplomów);
- w polskim szkolnictwie wyższym (lawinowy wzrost wskaźnika scholaryzacji, szkolnictwo niepubliczne, kształcenie masowe, dwustopniowe, konieczność wprowadzenia systemu ewaluacji jakości kształcenia);
- w Uniwersytecie Śląskim (internacjonalizacja badań i kształcenia, powoływanie nowych kierunków i specjalności).

3) Na pragnieniach, ambicjach i aspiracjach zespołów badawczych i poszczególnych pracowników, uczestniczących w rozwoju psychologii jako nauki o człowieku.

II. Nadrzędne wartości i sprawy, wizja przyszłości

Nadrzędne wartości to poszukiwanie prawdy najbardziej rzetelnymi metodami. Otwartość na prądy naukowe z zagranicy i ośrodków w kraju. Gotowość do dialogu z innymi instytucjami. Promocja wolontariatu studentów w dziedzinie badań naukowych i praktyki społecznej.

III. Cele strategiczne

Celem Instytutu Psychologii jest kontynuowanie badań naukowych zgodnie z uformowaną tradycją zespołów badawczych w dziedzinie podstawowych problemów psychologii stosowanej, a mianowicie: psychologii klinicznej człowieka dorosłego oraz dzieci, młodzieży, psychologii sądowej, psychologii pracy i organizacji, psychologii ekonomicznej, psychologii zdrowia oraz rozwoju człowieka, a także psychologii ekologicznej, związanej z kształtowaniem przestrzeni człowieka.

Nastawienie na związki psychologii z praktyką jest charakterystyczną cechą naszego Instytutu od momentu jego powstania.

Ponieważ jednak wszelka działalność praktyczna wymaga podbudowy intelektualnej, to w kształceniu studentów i w badaniach naukowych Instytut będzie rozwijał badania podstawowe, np. z zakresu historii psychologii, metodologii badań oraz społecznych mechanizmów rządzących życiem współczesnych ludzi (zagadnienia percepcji czasu, orientacji temporalnej oraz społecznej problematyki płci). Przyszłość Instytutu po-

winna zależeć od zharmonizowania tych dwu orientacji badawczych: badań podstawowych i stosowanych.

W ramach dydaktyki dostosowanie się do wymagań tzw. procesu bolońskiego oraz jej internacjonalizacja.

Zgodnie z tradycją i obowiązującymi uregulowaniami prawnymi (*Ustawa o szkolnictwie wyższym, stopniach i tytule naukowym, Statut Uniwersytetu Śląskiego, regulamin studiów itp.*) wyróżnia się trzy główne rodzaje celów strategicznych:

1. **Naukowe** – odnoszące się do podstawowych dziedzin i kierunków badań naukowych, organizacji badań i sposobów zdobywania środków na ich prowadzenie.

a) Rozwijanie badań w następujących dziedzinach:

- psychologia ogólna – procesy poznawcze i emocjonalne, różnice indywidualne;
- psychologia rozwoju i wychowania człowieka w ciągu życia;
- psychologia społeczna;
- psychologia środowiskowa;
- psychologia sądowa;
- psychologia kliniczna człowieka dorosłego;
- psychologia zdrowia;
- psychologia pracy i organizacji;
- psychologia ekonomiczna;
- psychologia polityczna;
- psychologia płci.

b) W ramach wyróżnionych dziedzin prowadzenie badań ukierunkowanych na następujące zagadnienia:

Katedra Psychologii Klinicznej i Sądowej

- psychologiczna ekspertyza sądowa;
- psychologiczne problemy zeznań świadków;
- psychologiczne podstawy mediacji i negocjacji w sądach w sprawach rodzinnych;
- zawodowo-etyczne problemy biegłego sądowego psychologa;
- psychologiczne różnice indywidualne w populacji przestępców nieletnich i dorosłych;
- psychologiczna analiza uwarunkowań przemocy w rodzinie;
- nerwice – diagnoza, psychoterapia, profilaktyka;
- zaburzenia psychosomatyczne; diagnoza i profilaktyka;
- diagnoza różnicowa w chorobie alkoholowej oraz formy i metody oddziaływań korekcyjnych i ich skuteczność.

Katedra Psychologii Pracy i Organizacji

- psychologiczna problematyka zachowań ekonomicznych;
- doradztwo psychologiczne w okresie zmian form zatrudnienia i dekompozycji rynku pracy;
- społeczna gospodarka rynkowa. Procesy przystosowawcze;
- psychologiczne koszty uczestnictwa w procesach radzenia sobie w sytuacji bezrobocia;
- psychologiczne problemy przyswajania innowacji informatycznych;

Katedra Psychologii Społecznej i Psychologii Środowiskowej

- funkcjonowanie człowieka w zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej;
- zagadnienia społeczne psychologii środowiskowej i ekologicznej;
- motywacja osiągnięć;
- psychologiczna problematyka perswazji;

Katedra Psychologii Zdrowia i Rozwoju Człowieka:

- problemy psychologii prenatalnej;
- zagrożenia rozwoju psychospołecznego w środowisku wychowania;

Zakład Psychologii Ogólnej:

- czynniki warunkujące aktywność ludzi starych;
- problematyka wsparcia społecznego w bliskich związkach interpersonalnych i w środowisku pracy;
- podmiotowe aspekty poznania naukoznawczego;
- psychometryczne aspekty diagnostyki psychologicznej;

Zakład Społecznej Psychologii Pleci

- specyfika społecznego funkcjonowania kobiet i mężczyzn w nowej rzeczywistości społecznej;
- jakość życia w perspektywie płci;
- równy status mężczyzn i kobiet w rodzinie i pracy zawodowej.

- c) Zachęcanie do publikowania prac na łamach prestiżowych czasopism naukowych.
 - d) Wspieranie współpracy naukowej, międzyuczelnianej i międzynarodowej. Nawiązywanie nowych kontaktów.
2. **Dydaktyczne** – odnoszące się do form, trybów, stopni i systemu studiów.
- a) Stworzenie warunków do uzyskania akredytacji PKA oraz UKA.
 - b) Stworzenie nowych specjalności takich jak:
 - psychologia środowiskowa,
 - psychologia ekonomiczna,
 - psychologia polityczna.
 - c) Badanie rynku pracy dla psychologów i monitorowanie losów absolwentów w celu aktualizacji treści i form kształcenia.
 - d) Doskonalenie studiów doktoranckich i starania o uruchomienie ich bezpośrednio przy Wydziale Pedagogiki i Psychologii.
 - e) Uruchomienie nowych studiów podyplomowych (np. zarządzanie kryzysowe, profilaktyka i promocja zdrowia, mediacje i negocjacje, psychologia bezpieczeństwa i ochrony pracy, pomoc psychologiczna ludziom w drugiej połowie życia).
 - f) Stałe monitorowanie jakości kształcenia.
 - g) Prowadzenie wybranych kursów w języku angielskim.
 - h) Udział w ogólnouczelnianych (MISH), ogólnopolskich (MOST) i międzynarodowych (SOCRATES) programach wymiany studentów.
 - i) Utworzenie laboratorium psychologicznego.
3. **Organizacyjne** – obejmujące tworzenie struktur i instytucjonalnych podstaw współpracy nauczycieli akademickich i studentów.
- a) Wspieranie osób kończących przewody habilitacyjne i zachęcanie (np. poprzez stypendia) do podtrzymywania nowych przedsięwzięć.
 - b) Tworzenie zespołów do realizacji określonych projektów badawczych.
 - c) Zorganizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje.
 - d) Starania o granty aparaturowe w celu unowocześnienia aparatury będącej w użyciu oraz stworzenia i wyposażenia nowoczesnego laboratorium psychologicznego do celów dydaktycznych i naukowych (komputery, aparaty diagnostyczne, oprogramowanie, testy, podręczniki, itp.).
 - e) Zapewnienie dostępu do baz danych (np. PsychLit, CSA)
 - f) Poprawa warunków pracy (np. wyposażenie sal dydaktycznych w nowoczesne rzutniki).
 - g) Usprawnienie przepływu informacji wewnątrz Instytutu (szersze wykorzystanie poczty elektronicznej).

- h) Prezentacja i promocja Instytutu i dokonań jego pracowników na własnej stronie internetowej.
- i) Powołanie Psychologicznego Laboratorium Technik Diagnostycznych jako odrębnej jednostki międzyinstytutowej, służącej zarówno dydaktyce, jak i badaniom naukowym (tworzenie nowych narzędzi badań).

IV. Warunki realizacji

1. Czynniki otoczenia stanowiące szansę lub zagrożenie

Otoczenie generuje oczekiwania wobec nas, głównie w zakresie studiów podyplomowych, zwiększenia limitów przyjęć na psychologię, uczestnictwo w popularyzacji psychologii jako nauki użytecznej społecznie w mediach i na zgromadzeniach przedstawicieli innych dyscyplin i dziedzin, np. oświaty (pomoc w jej reformowaniu), doradztwo psychologiczne oraz gotowość pełnienia roli ekspertów w sytuacjach kryzysowych (przemoc, wypadki, mobbing).

Zagrożeniem jest dla psychologii komercjalizacja usług oraz kreowanie grup nacisku na zmniejszenie wymagań dotyczących naboru na studia. Brak środków finansowych na sponsorowanie różnych inicjatyw naukowych (konferencji i publikacji).

2. Czynniki wewnętrzne stanowiące szansę lub przeszkodę w rozwoju

Szansą jest wielka motywacja do osiągania pozycji naukowej coraz liczniejszej grupy młodych pracowników naukowych. Przeszkodą – brak środków finansowych na stworzenie autentycznego laboratorium technik diagnostycznych.

Realizacja przedstawionej strategii będzie zależała od odpowiedniego finansowania ze strony władz państwa oraz władz uczelni, a także indywidualnych i zespołowych starań o granty i stypendia badawcze ze środków UE oraz dotacji państwa na badania własne i statutowe.

Opracowała
prof. zw. dr hab. Zofia Ratajczak
Dyrektor Instytutu Psychologii